

491.99-8

W-441

Unquajute
Nunawte Suptitup Jigiff

1913

91.542-82
4-44

Հ. ԱՂԱՅԵԱՆ

491.99-82

2-44

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆ

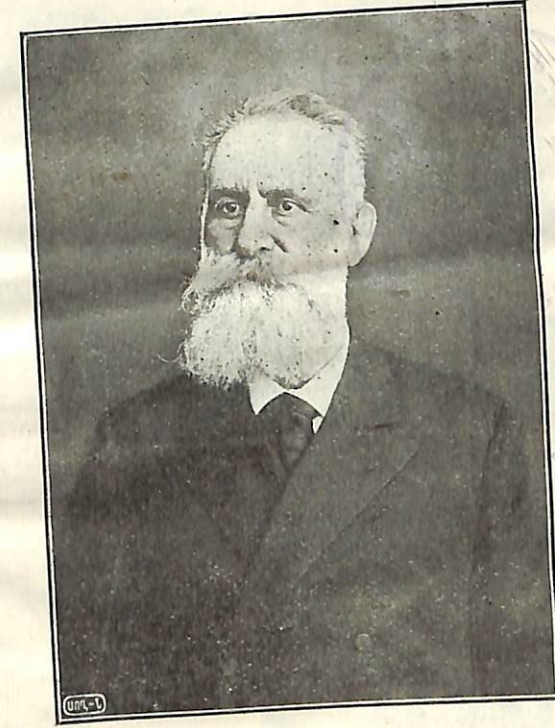
ՈՒՍՈՒՄՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԻՈՐ ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

ԵՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

31-րդ տպագրութիւն

ՄԵԺԵՐԻ ԵՒ ՓՈՔՐԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՄԵԺԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԻՐՐԵԻ ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՑԻՉ

Հեղինակի սեփական եւ փոխադրած յօդածների արտատպելու
իրաւունքը վերապահւած է:

Թ Ի Յ Լ Ի Ս

Տպարան «ԿՈՒՅԼՏՈՒՐԱ» Բարձրակայա փ. № 14.

1913

11376-5

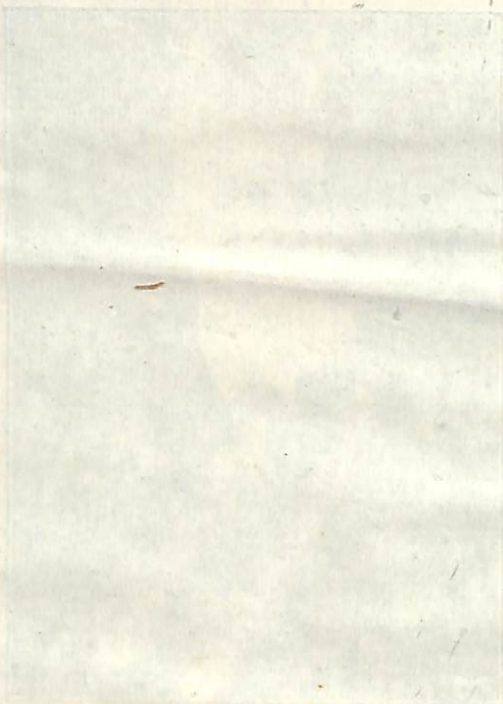
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆ

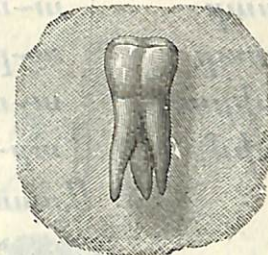
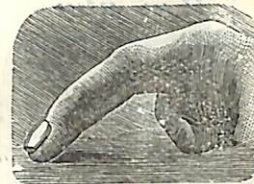
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆ

ա-տամ

ա-տամ

մատ

մատ | տատ | տամ | ա-տամ

շիշ

շիշ

իմ

մի

միշտ

շատ

մատ

տատ

տաշտ

մա-տիտ

շա-մամ

տա-տի

ա-տամ

մի շիշ

մի տաշտ

մի շա-մամ

մի մա-տիտ

մար

մար, մար, մար մար.
մար, մար, մար մար.

սար	ա-սա	Մա-սիս	Ա-րա-րատ
տար	ա-րա	Ա-րամ	Մաս-տա-րա
սիրտ	ա-միս	Ար-շամ	Ա-մա-րաս
սիմ	ար-մատ	Շա-միր	Աս-տա-րա

Արամ, արի մի մատիտ տամ:

տ ու ն

տուն շուն մուր նուշ տուր
Ա-րամ, ու-րի-շի նս-տա-րա-նին մի նս-տիր:
Ա-սա-տուր, ա-րի շուտ-շուտ ա-սա—
Տուրասա—տուրասա—տուրասատուր

Արամ, ուրիշի նստարանին մի նստիր:
Շամիրամ, մի սիրուն նստարան ունի:
Աստարտ, արի շուր-շուր ստա:

կատու մ ու կր

կա-տու կը-տակ կը-րակ կը-տամ ընկ-նիմ
Մա-կար Ար-շակ Կամ-սար Նունիկ Շու-շիկ

Շամիրամ, արի շուտ-շուտ ասա
Ուշի—ուշական—Մաստարա
Կամսարի կրակին կասկարա

է շ

է էս էն էի էր էին էիր ասէի ասէիր ուտէի
կու-տէր կա-սէր կը-տա-նէր կը-մա-նէր Ար-միկ
է-մին է-միր Սու-րէն Ար-սէն Կա-րէն

Մ Ի Ն Ա Ս Ի Է Շ Ը

Մինասի էջ մտնում է
էմինի արտը: էմինը ա-
սում է.

— Է... իշատէր Մինաս,
իշատէր Մինաս... էջդ
արտըս ուտում է.

Մինասն իմանում է,

սուս է անում: էմինը
կըրկնում է իրանը, Մի-
նասը սուս է: էմինն ա-
սում է.

— Է՛շ, է՛շ, արտս Մի-
նասն է ուտում, արի սը-
րան տար տոնն արա:

միմուսի էջ

միմուսի էջ միմուս է էմինի արտը:
էմինը. սառն է. — Է... իշատէր միմուս, իշա-
տէր միմուս... էջն արտն ուտում է...

միմուսն իմանում է, սուս է անում:
էմինը կըրկնում է իրանը, միմուսը սուս է
էմինն սառն է. — Է՛շ, է՛շ, արտս միմուսն է
ուտում, արի սրան արա:

ա է ը ու կ մ ն շ ս տ ր
Ա է Ը ՈՒ Կ Մ Ն Շ Ս Տ Ը

եզներ

մեր կեր սագ կազ ես եմ եկ մեզ ա-զի զի-զի
Նա-զիկ եզ-նիկ Ա-զատ

Արամս ու Արզումանը ընկերներ են.
Նազիկը երկար ու շէկ մազեր ունի:

ԱՐ-ՉՈՒ-ՄԱ-ՆԻ ԵԶԸ

Արզումանը մի եզն ու-
նէր՝ անունը Կարմիր:
Կարմիրն շատ էին սի-
րում Արզումանի տանը

ու Նրան կերակրում էին
շուտ շուտ: Նրա մազե-
րը կարմիր էին ու սի-
րուն:

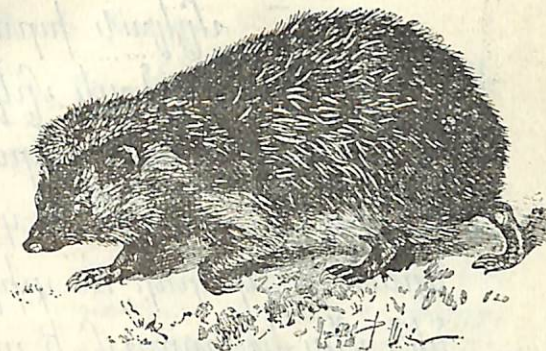
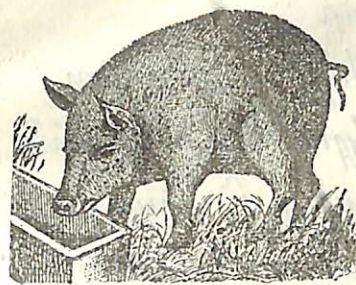
Նրպտումանի եյր:

Նրպտումանը մի եյր ունէր՝ անունը Կարմիր:
Կարմիրն սիրում էին յար Նրպտումանի տա-
նը ու Նրան կերակրում էին շուր-շուր: Նրա
մազերը կարմիր էին ու սիրուն:

Արամի եզը

Արամը եզն ունէր, մի շատ սիրուն եզ.
Սիրուն, սիրուն, մի շատ սիրուն եզ:
Անունը Կարմիր էր, մազերը կարմիր.
Կարմիր, կարմիր, մազերը կարմիր:
Կարմիրն սիրում էին Նազիկն ու Զանին:
Զանին, Զանին, Նազիկն ու Զանին:

խոզ ոզնի

զոխ սա ոգտ որ խոտ խոր խոզ մուխ
խակ սոխ ոտ-ներ ոտ-կի որս-կան կը-տոր
խը-մոր մո-խիւր մո-րեխ մո-րի մա-խոխ մե-
խակ մա-նու-շակ Սա-րու-խան շի-րա-խա-նա

Սոխն ու սըխ-տո-րը ի-րար շատ են սի-րում:
Սո-խը մէկ է, սըխ-տո-րը՝ երկու:

Մ կ ա ն խ ւ ր ա տ ր

Ոզնին շարունակ մըկ-
նիկներ էր որսում ու իր
ողնիկներին կերակրում:
Մի սիրուն մկնիկ մի կա-
տու է տեսնում ու ասում
Նրան.

— Մեր տէր ու տիրա-
կան կատու, ոզնին մեզ
կոտորում է, արի ազա-
տիր մեզ:

Կատուն ասում է.

— Եկ իմ կշտին ազատ

ման արի, ես կըսաստեմ
Ոզնուն:

Մըկնիկի մէրը տեսնում
է որ կատուն սրում է ա-
տամները, ասում է.

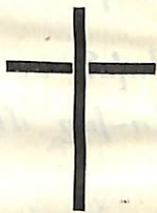
— Իմ սիրունիկ մըկնի-
կըս, Կատուն կըսաստի ու-
րիշներին, որ մեզ մենակ
կոտորի:

Ո՛ւ-ու-ո՛ւ...զարմանում
է մկնիկը ու շուտ մըտ-
նում է իր տնակը:

Վրկրան խրատը

Ոչվրկն շարունակ Վրկրկներ էր որսում ու իր ոչվրկներին կերակրում: Վի սիրուն Վրկրկ Վի կրպուռ է քեանում ու ստում նրան: Վեր քեր ու քիրակյան կրպուռ, Ոչվրկ Վեյ կրպորում է, արի ապարիք Վեյ: կրպուռն ստում է. - Եկ իմ կշրին ապար Վան արի, ես կըսասրեմ Ոչվրան:

4

Հ Ո Ր Ս

Ո Հ Խ Ա Ր

Խ Ա Հ

Ո՛հ չը չի չէ չեմ չես չէի չեիր չէր
ինչ ինչու չորս չոր չար չիր չամ չիմ
չամիչ ոչինչ չընչին չաչանակ Խա-չա-տուր
Չի-հաս-տան

Չի-հաս-տա-հը մի ուրիշ երկիր է:

Տատիկը Խաչիկին ասում է. — Խաչիկ, արի, չիր ու չամիչ տամ, կեր:

Ոչխարն ու խոզը

Խոզը ոչխարի կշտին արմատներ էր ուտում, ոչխարը տեսնում է նըրան և ասում է.

— Մէրունիկ, ինչո՞ւ խոտ չես ուտում:

— Ես կուշտ եմ, ասում է խոզը:

Ոչխարը զարմանում է,

որ խոզը կուշտ է: Ասում է.

— Որ կուշտ ես, ինչո՞ւ արմատներ ես ուտում:

— Արմատները անուշ են ու մարսական, չարագ եմ անում, — ասում է խոզը,

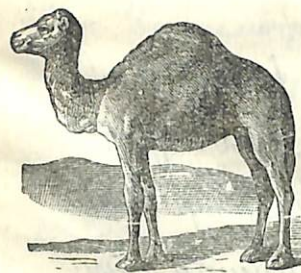
որ ամեն ինչ ուտում էր ու խսկի չէր կշտանում:

Ոչխարն ու խոյը

Խոյը ոչխարի կշրին արմատներ էր ու քում ոչխարը քեանում է նրան և ստում է. — Վերունիկ, ինչո՞ւ խոտ չես ուտում. — Ես կուշր եմ, ասում է խոյը: Ոչխարը քարանում է, որ խոյը կուշր է:

Ա Ն Ո Ի Ն Ն Ե Ր

Արմիկ, Արշակ, Նունիկ, Խորէն
Մինաս, Խաչիկը, Անուշ, Սուրէն,
Խաչատուրն ու Աշխէնն մըր են.

Ո Ն Ղ Ս

Ա Ք Ս Ղ Ս Ղ Ք Ն Ս Ր

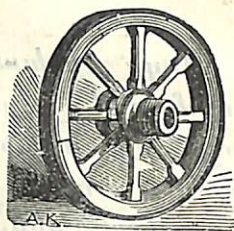
աղ մաղ քաղ ք՞ քոր քեղ քիչ մենք չենք չէնք
զենք չաղ տաղ սաղ ուղտ քար-տաշ աղ-քատ

հ ա լ

տ ե ռ ի

ա ն ի լ

հա ահ ահա համ հոտ հաւ կաւ նաւ խաւ արեւ
տերեւ և սև խե Սեան Երեան անիւ հաշիւ

Աքաղաղի հրաւերը

Աքաղաղը հարեանի հա-
ւին հրաւիրում է կուտի-
ասում է. արի կուտ
տամ: Հաւը չի հաւատում
ասում է. «Կուտ ունենաս,
քո հաւերին կրտաս»:

Աքաղաղը շատ ինքնա-
սէր էր. նա շատ նեղա-
նում է ու կանչում է—

Ու—ու—ո՛ւ—...ո՛ւտ ու-
նիմ...

Կո՛ւկ—ըի—կո՛ւ... կո՛ւտ
ունիմ...

Կանչում է քաղաղը
հաւերին, որ կուտ ու-
տեն, ու հարեանի հաւը
տեսնի, որ քաղաղը կուտ
ունի:

Միտադարձի կրտսերը

Միտադարձը հարեանի հաւին
կրտսերը. ասում է. արի կրտսեր քաւ կեր:
Տարբեր է հաւարում, ասում է. «կրտսեր ունե-
նաս, ինչու երբեք չես քաւ»: Միտադարձը շատ
իմաստասեր է. նա ներշնչում է ու կրտսեր
է իր սուր կրտսերին:

գ ո ռ տ

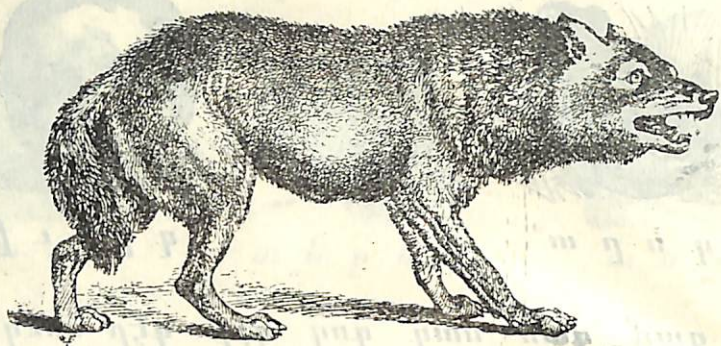
գ լ ո լ խ

գալ գամ գաս սագ գող գիր գէր սուգ տալ
լալ սալ լալ-կան լը-սել լա-րել գը-րել գը-րող
մը-նալ Գրի-գոր Գէ-որգ Գա-լուստ Լու-սիկ
Մկրտիչը գրել գիտէ:—Գէորգը մի նամակ է
գրել Արամին:—Մինասը գնալու է Երեան:—
Լուսիկը սրել է իր սիրուն մկրատը:

Ա շ ո լ ղ Գ է ո ը գ ի խ ա ղ ը

Գրիչ, արի մի գիր գրեմ Գալուստին.
Մի գիր գրեմ, նամակ գրեմ Գալուստին:
Մեր Գալուստը ինքը գրել չգիտէ,
նա ուրիշին գրել տալը լաւ գիտէ:
Գրիչ, արի մի գիր գրեմ Գալուստին,
Մի գիր գրեմ, նամակ գրեմ Գալուստին:
Ես Գէորգն եմ, երգել գիտեմ, գիր գիտեմ
Գրել գիտեմ, խաղերս անգիր գիտեմ:
Հիմա կուգեմ մի գիր գրեմ Գալուստին:
Մի գիր գրեմ նամակ գրեմ Գալուստին:

Գ ա յ Լ

այլ սայլ այս այն հայր մայր Հայաստան հայ
Հայ լայն հայ-ըն-նիք Յսայի այ-րի

Փ ա յ Լ ն ու ա ղ ւ է ս ւ ը

Փայլն ու աղւէսը ըն-
կերներ էին: Մէկ անգամ
Աղւէսն ասում է գայլին.

— Սիրելի գայլիկ, ես մի
հաւատան տեղ գիտեմ
գեղումը, կը գնամ մի քա-
նի Հաղ հաւ կընտրեմ, կը-
հանեմ, միասին կուտենք:
Փայլն ասում է.

— Ես հաւի միտ չեմ սի-

րում. ես էլ կը գնամ ոչ-
խարի սուրուն, մի Հաղ
ոչխար կընտրեմ, ոչխարի
միտը շատ համեղ է:

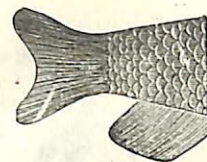
Աղւէսը գնում է հաւի.
Իսկ գայլը--ոչխարի: Աղ-
ւէսը մի հաւ է գողանում,
իսկ գայլին շները տես-
նում են և համոզում ու մի
լաւ գրգ-գը-գում:

Գայլն ու աղւէսը

Գայլն ու աղւէսը ընկերներ էին: Մէկ ան-
գամ աղւէսն ասում է գայլին--Արեւի գայ-
լիկ, ես մի հաւաքում քեզ գիտեմ գեղումը,
կը գնամ մի քանի Հաղ հաւ կընտրեմ, կը հա-
նեմ, միասին կուտենք:

Ն ա պ ա ս տ ա կ

պ ո չ

Կ ա պ ի կ

պատ կապ պաս պար պաղ պոչ պինչ պարապ
պապիկ պատիւ պատանի պէտքական պապական
պէտք պարան պարոն այսպէս այնպէս պակաս

Նիւթիկն ու Նիւթակը

Ես մի նաւակ պիտի գրեմ հայրիկիս, -
ասում է Նիւթակը. - ինչպիսի կը գրեմ, իս-
կի որ բոլոր գրերը կը գիտեմ, հարցնում
է Նիւթակը: - ինչքան որ գիտեմ, այնքան էլ
կը գրեմ, պարտաւորաբար ես Նիւթակը:
Ինչի դրամից, ինչ գիր որ կը գիտեմ, ես
կըստի եմ նրա քեր մի իսկ դէպ:

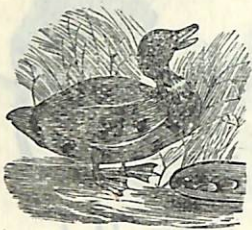
Աշխատասէր Պետրոսը

Պետրոսը ու-սում-հա-
րա-նի աշակերտ էր: Նա
գիշերը գիր շատ էր գրում
լամպի լուսումը: Մի գի-
շեր էլ ասում է մայրը:

Պետիկ, մատաղ, հերիք
է ինչքան որ գրել ես, էլ

մի գրել, լամպի լուսումը
երկար չեն գրել, աչքերի
համար լաւ չէ: Պետրոսը
պատասխանում է:

— Մայրիկ, քիչ էլ սպա-
սիր, այս լուպէիս կաւար-
տեմ:

բ ա դ

դ ա ն ա կ

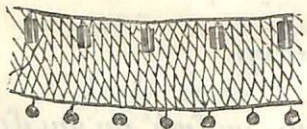

բ ու

բադ բակ բան դա դու դաս գոդ սարդ մարդ
զարդ բարի բերան բու դէզ դանակ Դերենիկ
Բադալ Բարսեղ Դանիէլ Դէրէնդ Բագրատ

Աւետիս

Մելքոն, Գասպար և Բադգասար, աւետիս.
Շատ պղպըլան մի ասող տեսան, աւետիս.
Երբ ասողի հետ մի տեղ հասան, աւետիս.
Մի խոր ու լայն քարայր մըտան, աւետիս.
Այնտեղ գտան Սուրբ Մայրիկին, աւետիս.
Ամենասուրբ Մանուկ զըրկին, աւետիս.
Շատ պարգևներ տըւին Նըրան, աւետիս.
Ոսկի, կընդրուկ շատ պատւական, աւետիս.

ց ա ն ց

կ ա ց ի ն

կաց լաց ցեց բաց բայց այց ցաւ ցանք ցախ
ցեխ ցամաք ցորեն ցերեկ գրեցի գրեցիր գրեց
գրեցինք գրեցիք գրեցին գնացի գնացիր գնաց

ա ե է ը ի ո ու այ բ գ դ զ լ լւ կ հ զ մ ն
շ շ պ ս տ ր ց ք

Ա ե է Հ Ի Ո ՈՒ ԱՅ Բ Գ Դ Չ Լ Խ Կ Հ Ղ Մ
Ն Շ Չ Պ Ս Տ Ր Յ Ք

Աշխատարարն Այտրորուր
Այտրորուր ուսումնարանի աշակերտ էր: Նա
գիշերը գիր լսար էր գրում լաճիկի լուսումը:
Մի գիշեր էլ սառում է մայրը - Այտրիկ, մա-
յրադ, հերիք է ինչքան որ գրեց էս, էլ մի գրիկ,
լաճիկի լուսումը երկար չէր գրիկ, աշխարհի հա-
մար լաւ չէ:

Արմիկն ու Արշակը

— Ես մի նամակ պիտի
գրեմ հայրիկիս, — ասում
է Արմիկը:

— Ի՞նչպէս կը գրես, քա-
նի որ բոլոր գրերը չը գի-
տես, հարցնում է Արշակը:

Ինչքան որ գիտեմ, այն-
քանն էլ կը բաւէ, պա-
տասխանում է Արմիկը:
Բացի դրանից, ինչ գիր որ
չը գիտեմ, ես կարող եմ

ներա տեղ մի խաչ դնել:
Դիցուք՝ պիտի գրեմ տես-
րակ, բայց բ գիրը չը գի-
տեմ, ես կը գրեմ տեսութակ
կամ Մարգարիտ՝ կը գրեմ
Մատգոստիտ:

— Հասկանում եմ, այդ
կարելի է: Չէ, դու շատ
լաւ ասեցիր. ես էլ էգուց
իմ մայրիկին կը գրեմ նա-
մակ:

Հ ր ա ց ն ե լ

Մա+կոս. Գարե+ին. Մա-
նու+ակ. Սար+իս. Մի-
+աս. Ծաղի+. Կիրա+ոս.

Մկր+իչ. վարժապ++ . ա-
ւել +++ . եկեղ++++ .
Կարա++++ . Մարաի++++ .

Կ ո Վ

ո վ

Վ ա ր Գ

ով կով սով հով գով վար վատ վաղ վիշ վուշ
տարով բարով սարով քարով տանով տեղով
վան վահան վարդան վարդունի վաղինակ

ծ ա ո

առ տառ ծառ առած ծռած ծումռած սառած
մեռած ծիծեռնակ բառ բառով տառով աստառ
պայծառ կայծակ կուռ գուռ նուռ Ռոստոմ
ծուռ խառ գառ սառ ամառ ռամիկը ձեռ
Աստուած Աստուածածին Աստուածային Ծատուր

թ ի թ ե ո

թաթ թութ թուր կաթ թըռչուն երկուշաբթի
երեքշաբթի չորեքշաբթի հինգշաբթի ուրբաթ
շաբաթ կիրակի

Թիթեռի թևերը շատ բարակ են լինում:
Թամարը երկու կթոց թուղ է բերել:
Թամարի հայրը գնացել է Թաւրիզ:
Թոմասի տանը շատ թուրքեր կան:

Գ ա ո ն ու կ

Մի լար, գառնուկ սիրա-
կան,
Պրստիկ տղի դու նման.
Կըզայմայրդ, հետը շատ
Կըբերէ բեզ անուշ կաթ:

Շ ու շ ա ն

Իմ սպիտակ թերթերում

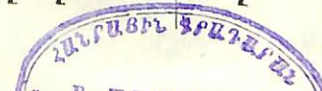
Մեղու, բզեզ և թիթեռ
Կարող են հանգիստ գտնել
Իբրև ագնիւ գեոուններ:

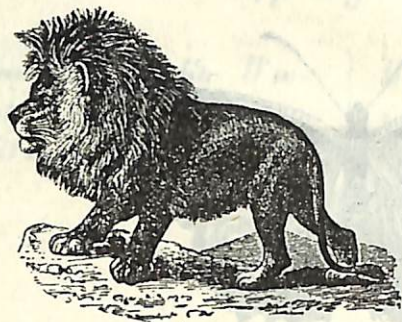
Կ ո ու ն կ ն ե ռ

Կը՛ռ, կը՛ռ կըռ-կըռան,
Կըռունկները հա թըռան,
Կըռունկների թևի տակ
Եկաւ ամառ մեր գոան:

8900

11376-57

առիւծ

սկիւռ

Իւր իւր գիւղ շիւղ բիւրեղ Կիւրեղ աղբիւր միւս
հիւսիս արիւն հարիւր ծերութիւն գերութիւն
գիտութիւն ծուլութիւն պատմութիւն գրութիւն
տէրութիւն պետութիւն

Առիւծը գազան է. նա գազանների թագա-
ւորն է: Սկիւռը կրծող կենդանի է. նա գիտէ
մագլցել ծառերի վրա: Արծիւը թռչուն է. նա
գիշատիչ է և թռչունների թագաւորն է:

Արշակի նամակը

Միրեի մայրիկ.

Ես հիմա գիտեմ գրել
ու կարդալ: Տես ահա նա-
մակ եմ գրում քեզ, որ
կարդաս և ուրախանաս:
Ես դեռ բոլոր գրերը չը-
գիտեմ: Երբ որ բոլորը սո-
վորեմ, աւելի շուտ-շուտ
կըգրեմ: Հիմա այսքանս
բաւական է:

Հայրեկիս ասա որ գը-
րելու տետրակներ շատ
առնէ: Մեզանում շատ
գրել են տալիս, շարու-
նակ գրում ենք ու գրում:
Առաջ մեր գրածն ենք
կարդում և ապա տպածը:
Ցտեսութիւն, մայրիկ.
Քո Արշակ:

Նորշակի նամակը:

Միրեի մայրիկ.

Ես հիմա գիտեմ գրել ու կարդալ: Մեծ
սես նամակ եմ գրում քեզ, որ կարդաս
և ուրախանաս: Ես դեռ բոլոր գրերը
չգիտեմ: Երբ որ բոլորը սովորեմ, աւելի
շուտ-շուտ կըգրեմ: Տիմա այսքանս
բաւական է:

Տայրիկիս ասա որ գրեցու քերականներ
շատ առնէ: Մեզանում շատ գրել են քա-
լիս, շարունակ գրում ենք ու գրում:
Մոռաց մեր գրածն ենք կարդում և
ապա կարդում ենք քրքրածը:

Մորեւորսիւն, մայրիկ.
Քո Նորշակ:

եղջերու

ջորի

Քաջ եղինջ ականջ ջրկիւ ջաղաց Զաւահիր

Առաջներ

Արիւնն արիւնով չեն լւանալ, արիւնը ջրով
կըլւանան: Զուրն իր գնացած տեղովը կերթա:
Մի աման ջուր, ով ուզի՝ տուր: Զաղացն իր ա-
սածը կանի, չանչախի գլուխը կըցաւի:

Ընկերասէր եղջերուներ

Մի ծաղկաւէտ և խոտառատ
սարի վրայ արածում էին երկու
եղջերու: Նրանցից մէկը մի բա-
նի խոտ ու ծաղիկ պոկեց և

միւսին տըւաւ՝ ասե-
լով.

— Ընդունիր, եղ-
բայր, այս խոտը, թէև
սա ոչ մէկիս պակաս
չէ:

— Շատ և շատ շնոր-
հակալ եմ, պատաս-
խանեց միւսը, ինչո՞ւ
չըշահենք մէկ մէկու
սիրտ, թէկուզ մեզ
անպակաս սարի ա-
ռատ խոտով:

փիղ

փայտ փայլ փող թուփ քափ փակ տափ չափ
ծափ լափ ափ փափա փափախ փառք փափազ

Փղին ասում են փիլ: Փիղը շատ փառահեղ
կենդանի է: Փղերը լինում են և ընտանի և վայ-
րենի: Վայրենի փղերը շատ կատաղի են լինում
երբ որ բարկանում են:

Կատու

Կատուն եկաւ, փիսիկ, փիսիկ,
Հազար նազով, ինչպէս հարսիկ.
Դունչը սրբեց թաթիկներով,
Մազը սանդղեց չանչիկներով,
Կատու, կատու, է՛ր ես տրտում.
Թէ՛ մկներն են հիմա արթուն:
Կատուն ասեց—միա՞ն միա՞ն.
Այսինքն թէ՛—այո՛, այո՛:

Մանուշակ

Կապոյտ գլխով, կանաչ ոտով
եւ ծաղիկ եմ անուշ հոտով.
Թէև տունկա փոքրիկ է, ցած,
Թփերի տակ միշտ թաք կացած
Բայց իմ փունջս ամենի տան,
Թէ աղքատի, թէ մեծատան,
Իբրև գարնան առաջին զարդ,
Կարէ տեսնել ամեն մի մարդ.
Եւ եմ սիրուն գարնան գուշակ,
Իմ անունըս է մանուշակ:

բ ո յ ն
Ժամ կուժ ուժ ուժեղ ուժով այժմ բաժակ ժամ

բ ա ժ ա կ

Իմ ժամացոյցս շատ ուղիղ է
բանում: Ժամացոյցն ունի երկու
սլաք, մէկը ցոյց է տալիս ըոպէն,
իսկ միւսը՝ ժամը: Ժամ ցոյց տուող
սլաքը փոքր է, իսկ ըոպէն ցոյց տը-
ւողը—մեծ:

ԾԻՏԸ ԵՒ ԲԱՉԻՆ

Ծիտը ծառին ծըլւելում է.

ծիւ, ծիւ, ծիւ...

Բազէն գլխին պըտըտում է.

վնւյ, վնւյ, վույ...

Ծիտը լըռեց, ծիտը վախեց.

վնյ, վնյ, վնյ...

Բազէ, թըռռ, բազէ, թըռռ...

հնյ, հնյ, հնյ...

Բազէն թռան, բազէն փախաւ,

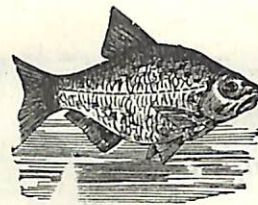
Ինչ լաւ էլաւ, հէ, հէ, հէ...

Ճ ա ն ճ

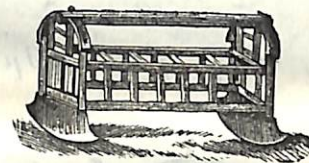
Ճանճ ճանգ կարճ ճրագ ճիտ ճիճու արճիճ
ճախարակ ճարտար անճար հաճար ճեմարան
ճառագայթ ճահիճ

Ճրագն իր տակին լոյս չի տալ:
Պտղատու ծառը ճղները կախ կըզցի:

Ճ ու կ

ճ ի

Օ Ր Օ Ր Օ Ր

ձի օձ օր օղ օղ ձոր ձագ ձայն ձող ցող ձիւն
ձեզ ձեռք ձէթ ձմեռ ձմերուկ տանձ խնձոր

Անձրե օրը հաւերին ջուր տըւող շատ կլինի:
Մի ծաղկից օձը թոյն է շինում, մեղուն—մեղր:
Օձի գլուխը որ ցաւի, կրտանի ճանապուհը կըզնի:
Օձն առաջ իր տաքացնողին կըկծի:
Խօսքը մերը, տուհը մերը:

Նոր տարու երգ

Արի դու արի, քո գալըդ բարի,
 Սիրուն նոր տարի, նոր օրեր բեր մեզ:
 Ջիւն տուր սարերին, անձրև՝ արտերին,
 Կարկուտը չարին, գով արևը՝ մեզ:
 Անթուփ ծաղիկից, աններկ կարմրուկից,
 Բարի ցաւերից ազատ պահիր մեզ:
 Մայրական գթով, գրկաբաց ձեռքով,
 Ուրախ ժպիտով ան քո գիրկը մեզ:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 մէկ երկու երեք չորս հինգ վեց եօթը ութ իննը տասը

առաջին
 երկրորդ
 երրորդ
 չորրորդ
 հինգերորդ

Ե օ թ ը

վեցերորդ
 եօթներորդ
 ութերորդ
 իններորդ
 տասներորդ

Եօթը տասներեօթը քսաներեօթը եօթանասուն
 արդեօք կարծեօք եօնջա եօրդա գեօլ

Ճախարակի երգը

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Մանիր սիպտակ մալանչներ,
 Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:
 Ձէթ եմ ածել ականջներդ,
 Նոր շինել եմ շրտուկի,
 Դէհ, շուտ շարժիր լայն թևերդ,
 Ոստեր շինիր սրբուկի:
 Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Լիսեռնիկդ պըտըտիր,
 Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
 Իլկիդ վրա փաթաթիր:
 Տիգրանիկս գուլբա չունի,
 Հանդ է գնում ոտաբաց,

Գարբիէլըս չուխա չունի,
Միշտ անուժ է սուգ ու լաց:
Զըւալ չունինք, չաթու չունինք,
Ոչ սամոտէն, ոչ պարան,
Այսպէս աղքատ դեռ եղած չենք,
Կըտըրւել է ամեն բան:
Դեռ հարս էի, որ գործեցի
Քանի կարպետ խալիչա,
Բայց դրանցից շուտ զրկւեցի,
Հիմա չունիմ մի քեչա:
Կարմիր օրըս երբ սևացաւ
Եւ պարտք մնաց, թէև քիչ,
Պարտատիրոջ սիրտն էլ սևցաւ,
Եկաւ տարաւ ամեն ինչ:
Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
Մանիր սիպտակ մալանչներ,
Մանիր թելեր հաստ ու բարակ
Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Փ ա յ տ օ ն
Փուրգօն Փրանսիա Աֆրիկա

Ե ա, Ե ա

բարութեան չարութեան հետեւալ ստորագրեալ
ստորագրեալ պաշտօնեա քրիստոնեա միմեանց
լուսնեակ որդեակ հոգեակ Նաղուբեան Գեան-
ջեցեանց Նսայեանց Կարապետեան

Որդեակ, լսիր հօրըդ խրատը:—Արմիկ, հո-
գեակս, չարութիւն մի անիր:—Երեխէք, մի կըռ-
ւէք միմեանց հետ:

յ հնչուժ է ինչպէս հ

յոյս յոյն յարդ յարդ յարկ յիշատակ յիշել յանկարծ
յայտնի յատակ Յիսուս Յակօբ Յովսէփ Յարութիւն
յունւար յունիս յուլիս յիսուն յաճախ յաջորդ յօժար

յ անձայն

Տղայ երեխայ ընծայ հսկայ արքայ ճանաչայ օրւայ
տարւայ վրայ աբեղայ առօրեայ: (Նա) գայ տայ լայ
կայ գնայ մնայ աղայ կարդայ:

Եօտաձայն

հայ վայ չայ փայ Նոյ հայր մայր վայր ծայր գայլ սայլ
փայլ ալ բայց այժ լոյս բոյս կոյս քոյր

Վերացած

սա դա նա սրա դրա նրա ահա հիմա (դու) ասա աղա
արա կարդա խնդա գնա մնա (օտար բառեր և յատուկ
անուններ) խաթա բալա մաշա բօշա ուստա Յուդա
Երեմիա Իտալիա Ասիա Ասիա Աֆրիկա Ամերիկա

Այբուբեն սովորական կարգով

ա բ գ դ ե զ թ ժ լ լ խ ծ կ հ ձ ճ մ
յ ն շ ո չ պ ջ ռ ս վ տ ր ց լ փ ք և օ ֆ

Ա Բ Գ Դ Ե Զ Է Ը Թ Ժ Ի Լ Խ Ծ Կ Զ Դ
Ճ Մ Յ Ն Շ Ո Չ Պ Ջ Ռ Ս Վ Տ Ր Յ Ի Փ Ք
Օ Ֆ

ա ե, բ բ, գ ց, դ ր, ե ե, զ ջ, լ լ,
բ բ, բ բ, ժ ժ, լ լ, լ լ, լ լ, լ լ, լ լ,
հ հ, չ չ, դ դ, ժ ժ, մ մ, յ յ, ն ն, շ շ,
ռ ռ, չ չ, պ պ, գ գ, ռ ռ, ս ս, վ վ, ր ր
Ա, բ բ, զ զ, լ լ, փ փ, փ փ, փ փ, փ փ,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Ա. Բ. Ա. Ղ. Ա. Ղ.

Աբաղաղը կանչում է—

Ծուղրուղո՛ւ...

Ղու—ղու—ղու...

Պառաւ նանը զարթնում է.

Տա—տա—տա...

Պա—պա—պա...

Աբլար, ինչո՞ւ կանչեցիր,
ինչո՞ւ նանին զարթեցրիր,

Ախ դու—դո՛ւ,

Այ ջու—ջո՛ւ...

Ախ նանի, ջան նանի,
Մեզ մի վեր կացընի.
Թող մի քիչ էլ մընանք,
Քընից լաւ կշտանանք,
Աբլարը շուտ է կանչում,
Աբլարը չի ամանչում:
Ախ աբլար վայ աբլար,
Դու աղէտի փայ աբլար,
Ինչո՞ւ վաղ վաղ կանչեցիր,
Ինչո՞ւ նանին զարթեցրիր,

Ախ դու—դու,

Այ ջու—ջու...

Ժամից բարձր, քնից
բաղցր ոչինչ չկայ... երե-
խի համար:

Խելօթ ԳլՈՒԽԸ

Բերանն ասեց.— Ես ա-
մեն ինչ կուտեմ կըխումեմ.

Գլուխն ասեց.— Հը՛մ...

Լեզուն ասեց. Ես ինչ
ուզեմ, կասեմ կըխօսեմ:

Գլուխն ասեց.— Հը՛մ...

Ձեռներն ասեցին.

— Մենք ամեն ինչ կըշի-
նենք, կըքանդենք:

Գլուխն ասեց.— Հը՛մ...

Ոտներն ասեցին.—

— Մենք ամեն տեղ կեր-
թանք, ման կըգանք:

Գլուխն ասեց.— Հը՛մ...

Բերանն ու լեզուն, ձեռ-
քերն ու ոտներն ասեցին
գլխին,

— Ինչո՞ւ ես «հը՛մ» ա-
նում:

Գլուխը պատասխանեց.

— Ինչ անէք չանէք, առաջ
ինձ պիտի հարցնէք:

Ոտներն ու ձեռները
կուչ եկան, բերանը մնաց

բաց, իսկ լեզուն կակա-
ղելով ասեց.

— Հա... ըզըզորդ է ա-
սում գըզըզուլուխը...

Ոտքով ման եմ գալիս,
Չեւքով աշխատում,

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՏԻՆԻՐ

Արև, արև, եկ, եկ,
Նախշուն քարին վէր եկ.
Նախշուն քարին տիտիկ*)

արա:

Մեր ոչխարին մտիկ արա,
Իսկ գառներին ճիտիկ*)

արա:

Որ գայլը գայ՝ տուտիկ*)

արա:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Արև, արև, եկ, եկ,
Զիզի քարին վէր եկ.
Սև-սև ամպեր հեռացէք,
Արևին ճանապա տըւէք.

Աչքով տեսնում եմ.

Ականջով լսում.

Իսկ իմ հարն ու բարին,

Իմ լաւն ու վատը

Ո՞վ է իմանում.

— Խելօք գլուխ:

Թողէք դա գայ մեզ մօտ,
Դրա լոյսին ենք կարօտ:
Կարմիր արև, եկ, եկ,
Նախշուն քարին վէր եկ:

Արևը յաղթեց ամպերին,
Շողքը ձգեց սարերին,
Զիզի քարը, ահա—ահա,
Պըսպըզում է ոսկու պէս:
Միւրուն արև, միշտ եկ,
Զիզի քարին վէր եկ:

ՄՐՋԻՆՆ ՈՒ ԼՈՒՆ

Մըջինն ու լուն եզ-
բայրացան և միասին գնա-
ցին դաշտ զբօսնելու: Այդ-

*) Մանկական բառեր են. տիտիկ արա—նստիր: Ճիտիկ արա —
գըզըզիր: Տուտիկ արա— ծեծիր:

տեղ դրանք դէմ առան մի
առևի:

Լուն ասեց. — Ես մի ոս-
տիկնով կարող եմ թռչել
առևի միւս կողմը, իսկ դու
ի՞նչ կանես:

— Ես էլ կարող եմ ցառ-
կել, ասեց Մըջինը:

Լուն կուչ եկաւ, բոլոր
ուժը հաւաքեց ու յան-
կարձ թռաւ առևի միւս
կողմը: Մըջինը նոյնպէս
բոլոր ուժը հաւաքեց,
ցատկեց ու ընկաւ առուն:
Նրա բախտիցը ջրի մէջ
մի թուփ խոտ կար բը-
սած, ընկաւ խոտի վրա,
և խեղդելուց ազատեց,
բայց տեսաւ որ չըպիտի
կարողանայ ցատկել միւս
կողմը, կանչեց Լու եղբօր-
ըր և ասեց.

Սիրելի եղբայր, ջուրը
կըմեծանայ ու ինձ կը-
խեղդի, մի ճար արա, այս
փորձանքիցն ինձ ազատիր:
Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ խողին ու ասեց.

Խողիկ—խողիկ, մազիկ
տուր, մազից շինեմ մի
պարան. պարանը գցեմ
առուն, Մըջին եղբօրս
ազատեմ:

Խողը պատասխանեց. —
Եթէ ինձ համար կաղին
կրբերե՞ս...

Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ կաղնի ծառին ու ա-
սեց.

Կաղնի—կաղնի, կաղին
տուր, կաղինը տամ խո-
ղիկին, խողիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջին եղ-
բօրս ազատեմ:

Կաղնին պատասխանեց. —
Եթէ ազուալին իմ վրայից
կըքշես...

Լուն թռչկոտելով ազ-
ուալին հասաւ և ասեց.

Ագռաւ—ագռաւ, կաղ-
նուն թող, կաղնին ինձ
կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկն ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջիւն եղ-
բօրս ազատեմ:

Ագռաւը պատասխանեց.
—Եթէ ինձ համար հաւի
ձագիկ կրբերես...

Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ հաւին և ասեց.

Հաւիկ—հաւիկ, ձագիկ
տուր, ձագիկը տամ ագ-
ռաւին, ագռաւը քաշւի
կաղնուց, կաղինն ինձ կա-
ղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գցեմ
առուն. Մըջիւն եղբօրս
ազատեմ:

Հաւը պատասխանեց.
—Եթէ ինձ համար կուա
կրբերես...

Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ ցորնահորի մօտ և
ասեց.

Հորիկ—հորիկ, կուտիկ
տուր, կուտիկը տանեմ

հաւին տամ, հաւիկը ինձ
ձագիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշ-
ւի կաղնուց, կաղնին ինձ

կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջիւն եղ-
բօրս ազատեմ:

Հորը պատասխանեց.
—Եթէ մուկը ինձանից
կըհեռացնես...

Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ մկանը և ասեց.

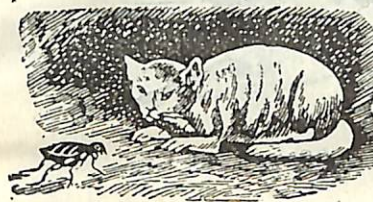
Մուկիկ—մուկիկ, ինձ լսի,
ցորնի հորին մի դիպչիր,
որ հորիկն ինձ կուտիկ
տայ, կուտիկը տամ հա-
ւիկին, հաւիկը ինձ ձա-
գիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշ-
ւի կաղնուց, կաղնին ինձ
կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ
մազիկ տայ, մազից շի-
նեմ մի պարան, պա-

րանը գցեմ առուն, Մըջ-
իւն եղբօրս ազատեմ:

Մուկը պատասխանեց.

—Եթէ ինձ կաուից կա-
զատես...

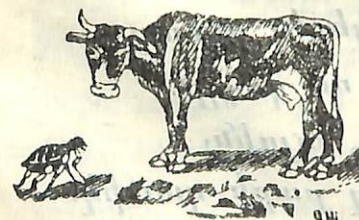
Լուն թռչկոտելով հասաւ
կաուին և ասեց.

Կաուիկ—կաուիկ, թող
մուկին, մուկը քաշւի հո-
րիցը, որ հորիկն ինձ կու-
տիկ տայ, կուտը տանեմ
հաւին տամ, հաւիկը ինձ
ձագիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշւի
կաղնուց, կաղնին ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գցեմ
առուն, Մըջիւն եղբօրս
ազատեմ:

Կատուն պատասխանեց.
—Եթէ ինձ համար կաթ
կրբերես...

Լուն թռչկոտելով հասաւ
կովին և ասեց.

Կովիկ — կովիկ, կաթիկ
տուր, կաթը տանեմ կաու-
ւին տամ, կատուն մու-
կին չըդիպչի, մուկը քաշ-
ւի հորիցը, հորիկը ինձ
կուտիկ տայ, կուտը տա-
նեմ հաւին տամ, հաւիկը
ինձ ձագիկ տայ, ձագիկը
տամ ագռաւին, ագռաւը
քաշւի կաղնուց, կաղնին
ինձ կաղին տայ, կաղինը
տամ խոզիկին, խոզիկը
ինձ մազիկ տայ, մազից
շինեմ մի պարան, պարա-
նը գցեմ առուն, Մըջիւն
եղբօրս ազատեմ:

Կովը պատասխանեց.

—Եթէ ինձ համար խոտ
կրբերես:

Լուն գնաց դաշտից մի
խորում խոտ քաղեց, տա-
րաւ կովին տրւաւ:

Կովը նրան կաթ տրւաւ,
կաթը տրւաւ կաուին,
կատուն հաշտեց մկան
հետ, մուկը հորին չըդի-
պաւ, հորը լըւին կուտ
տրւաւ կուտը տարաւ
հաւիկին, հաւը նրան ձագ
տրւաւ, ձագը տարաւ ագ-

ռաւին, ագռաւը թռաւ
կաղնուց, կաղնին էլ կա-
ղին տըւաւ, կաղինը խո-
զին տըւաւ, խոզիկը մի

մազ տըւաւ, մազիցը պա-
րան շինեց, պարանը կա-
մուրջ գցեց, մըջիւն եղ-
բօրն ազատեց:

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԵՐԳ

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այգին.

Գնացին, տեսան՝ այծն է կերել այգին:

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այծը.

Գնացին, տեսան՝ գայլն է կերել այծը,

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին,

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել գայլը:

Գնացին, տեսան՝ սուրն է կերել գայլը:

Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել սուրը.

Գնացին, տեսան՝ ժանգն է կերել սուրը:

Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին,

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել ժանգը.

Գնացին, տեսան՝ իւղն է կերել ժանգը:

Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,

Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել իւղը.

Գնացին, տեսան՝ մուկն է կերել իւղը:

Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,

Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել մուկը.

Գնացին, տեսան՝ կատուն է կերել մուկը:

Կատուն ու մուկը, մուկն ու իւղը,

Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,

Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել կատուն:

Գնացին, տեսան՝ հարսն է տարել կատուն:

Հարսն ու կատուն, կատուն ու մուկը,

Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,

Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել հարսը:

Գնացին, տեսան՝ փեսան է տարել հարսը:

Փեսան ու հարսը, հարսն ու կատուն,

Կատուն ու մուկը, մուկն ու իւղը,

Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,
Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,
Այծն ու այգին:

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ով է տարել փեսան.
Գնացին, տեսան՝ Տէրն է տարել փեսան.

Տէրն ու փեսան, փեսան ու հարսը,
Հարսն ու կատուն, կատուն ու մուկը,
Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,
Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,
Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Օհանն ու Վանին հանե-
լուկներ էին առաջարկում
միմեանց: Հեշտ հանելուկ-
ները երկուսն էլ գտնում
էին, իսկ զժլարի համար,
որ չէին կարողանում գրո-
նել, զանազան քաղաքներ
էին ընծայում առաջար-
կողին, որ նա բանայ հա-
նելուկը: Ահա օրինակ.

— Վանի, աբա ասա.
այն ի՞նչն է, որ զուրսն
արծաթ է, մէջը ոսկի.

— Գիտեմ, այդ ձուկն է,
որ զուրսը սպիտակ է,
ներսը դեղին: Հիմա ես
հարցնեմ.

«Անջուր ջաղաց, անկը-
րակ քաղաքը». այս ի՞նչն է:

— Այդ մեղրահացն է:
Դէ հիմա ես հարցնեմ:

— Այն ինչն է ի՞նչ՝—
Տակը քար է՝ քար չէ՝ վը-
րան քար է՝ քար չէ, խոտ
կուտի՝ կով չէ, ձու կածի՝
հաւ չէ...

— Սպասիր, մտածեմ.
Ինչպէս թէ «վրան քար
է», այդ ես լաւ չեմ հաս-
կանում:

— Ի՞նչ կայ այդտեղ չը-
հասկանալու: Վերե ու
ներքե, կամ տակն ու գը-
լուխը, կամ փորն ու քա-
մակը քար է, բայց քար չէ:

— Յետոյ, համ խոտ է

ուտում, համ էլ ձու ա-
ծում:

— Այո՛ այո՛... էլ մի եր-
կարացնիլ, կամ թէ չէ, մի
լաւ քաղաք տուր, ասեմ:

— Շատ լաւ, Երևանը
քեզ:

— Երևանը շոգ է, չեմ
ուզում:

— Ալեքսանդրապօլ. Նու-
խի՞. Շամախի՞. Բաքու.
Դուբնի:

— Ձեմ ուզում, չեմ ու-
զում, չեմ ուզում...

— Ապա ո՞րն ես ուզում...

— Թիֆլիսը:

— Օհօ, ի՞նչ ախորժակ
ունիս... Թիֆլիսը չեմ
տալ:

— Իմ ուզածը Թիֆլիսն
է. չես տալ, ես էլ չեմ ա-
սիլ:

— Այդ ի՞նչ հանելուկ է,
որ ես դրա համար Թիֆ-
լիսը քեզ տամ, կարժէ՞
միթէ: Դէ լաւ, քեզ լինի:

— Դէ լսիր առաջ: Ու-
տեմ, խմեմ՝ Թիֆլիս. հագ-
նեմ, մաշեմ՝ Թիֆլիս, ես

մի քահլան ձի նստեմ, դու
մի լղրիկ ջորի, ես ու-
տեմ մածուն ու կաթ,
սերն երեսին, իսկ դու...

— Դէ, բաւական է, ասա,
եթէ ոչ՝ Թիֆլիսը յետ կը-
խլեմ:

— Կրիան է կրիան: Այն
որ կանգնում ենք վրան,
որ մեզ տանի պապոնց
տուն, և ասում ենք...
«Կօրա, կօրա, պապոնց
տուն»...

— Դու էլ բան ասեցիր...
Պապոնցս տունը ես վա-
զելով եմ գնում և ոչ թէ
կրիայի քայլերով: Բայց
ճիշտ է, որ նա քարի պէս
պինդ պատեան ունի, ու
համ խոտ է ուտում, համ
էլ ձու է ածում: Բայց
Թիֆլիսը շատ է դրա հա-
մար, դու թանգ ծախե-
ցիր...

ՄՐՏԱՑԱԻ ԱՂՋԻԿ

Մի փոքրիկ աղջկայ
մայրը հիւանդացել էր և
բժիշկը մի դառը դեղ էր
տրւել խմելու: Աղջիկը

տեսնում է, որ մայրը
զրզւելով է խմում դեղը,
ասում է.

— Մայրիկ, թող ես խը-
մեմ քո փոխարէն:

Ա Ռ Ա Ի Օ Տ

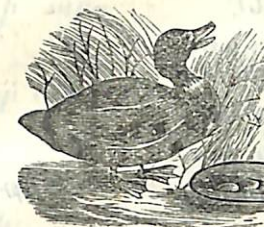
Արեգակը դուրս է եկել պսպղալով,
 Շողքը հերթից ներս է ընկել շողշողալով.
 Ծիածն ծառին կըշկշուժ է ծըլւալով,
 Զորումն առուն քըշքշում է վըշվշալով.
 Ծոյլ տղայի քունն է տարել խըռմփալով,
 Կօշիկները շունն է տարել մոմալով:

Ճինգ յգայրաւնս

Ես ալիով քեանում եմ, սկընդով լսում,
 Կիտ իտը եմ առնում, յեւրով ճայակում.
 Իսկ ցուրտն ու քափը կոշտն ու կըկոտը
 Ինչով եմ պղծում. — Բոլոր մարմնովս եմ շօշալում:

ՀԻՆԳ ԶԳԱՅԱՐԱՆՔ

Ես աչքով տեսնում եմ,
 Ականջով լսում,
 Քթով հոտ եմ առնում,
 Լեզուով ճաշակում:
 Իսկ ցուրտն ու տաքը, կոշտն ու կակուղը
 Ինչով եմ զգում.
 — Բոլոր մարմնովս եմ շօշալում:

Բ Ա Դ

— Բադիկ—բադիկ, կարմիր թաթիկ,
 Ո՛ւր ես գնում կամաց—կամաց,
 Զագուկներդ չորս կողմդ առած.
 — Ես գնում եմ ջուր գտնելու,
 Զագուկներս լըլանալու.
 Զագուկներըս մաքուր—մաքուր,
 Իսկ ծոյլ տղայքն են անմաքուր:

Ս Ա Գ

Սագիկ մագիկ, իմ սիրունիկ,
 Ես քեզ կըտամ քաղցը կուտիկ.
 Որ դու ուտես շուտ մեծանաս,
 Ուրախ ապրես զըլարճանաս:

Երբ մեծանաս, մեծ սագ դառնաս,
 Ես կըխնդրեմ իմ մայրիկիս,
 Որ նա ժողէ քո փետուրներ
 Եւ ինձ համար շինէ բարձեր:

ԱՂԲԱՏԱՍԷՐ ՇՈՒՆԸ

Շունը պահպանում էր իր տիրոջ տունը: Նա տեսաւ մի մուրացկան բաղումը կանգնած, սկսեց վրան հաչել:

— Սիրելի, ասեց աղբատը, բարի եղիր և խղճա ինձ, ահա երկու օր է ոչինչ չեմ կերել:

— Ես էլ նրա համար եմ հաչում, որ տանեցիք լրսեն ձայնս և քեզ բաժին բերեն — ասեց շունը:

— Եթէ այդպէս է, խնդրեմ ըռէիւրդ զէպի տունը դարձնես և այնպէս հաչես, — ասեց աղբատը, որ տնապահ շանը աղբատասիրութեանը չէր հաւատում:

ԹԻԹԵՌԸ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿԸ

Մ Ա Ն Ո Ւ Կ

Սիրուն թիթեռ, ինձ ասա, թէ ինչո՞վ ես դու ապրում. Ամբողջ օրը խաղում ես, ի՞նչպէս է որ չես յոգնում:

Թ Ի Թ Ե Ռ

Սիրուն կանաչ դաշտերում ես ապրում եմ համարձակ, Ծաղիկների հոտն անուշ իմ կերակուրս է միակ:

Բայց իմ կեանքը

շատ կարճ է, Հաւատար է մի օրի, Հէնց որ անցնի ցերեկը, իմ արևն էլ կըմարի:

ՀԵՔԻԱԹԱՍԷՐ ԵՐԵՆԷՔ

Ձմեռն էր, գիշերը երկար: Գիւլնազ տատը գլուխը բարձի վրայ դրած՝

ննջում էր: Երեխէքը վրայ թափւեցին, քունը փախցրին, որ իրանց համար մի հէքիաթ ասի. նա էլ սկսեց.

էլե՛կ է չի էլե՛կ՝ մի արտառիկ:

Կտուցը սուր՝ մեր Սուրիկի քթի նման:

Բըմբուլը խուճուճ, Արմիկի մազերի նման:

Թևերը փափրիկ՝ Արփիկի կոների նման:

Ահա այսպէս սիրուն էր արտառիկը:

— Բա ինձ նման ոչինչ չունէ՞ր, ասեց Վանին:

— Բա ի՞նձ, ձայն տըլալ Հոփսիկը:

— Ինձ էլ չասեցիր, տառիկ, լաց էլաւ Նազիկը:

— Սպասեցէք, սպասեցէք, երեխէք, դեռ չեմ վերջացրել, ամենքիդ էլ բաժին կըհասնի, — ասեց տատիկը և շարունակեց.

— Աչիկներն այնպէս նախշուն էին, ինչպէս Վանինի աչքերը:

— Կատարը այնպէս կարմիր էր, ինչպէս Հոփսիկի թշերը:

— Ոտներն այնպէս բարակ էին՝ ինչպէս Նազիկի մատները:

— Ես ոտները չեմ ուզում, գանգատուեց Նազիկը:

— Բա ի՞նչը կուզես, Նազիկ, եթէ «տոտիկներ» ասեմ, կուզես, — ասում է տատիկը:

Ձեմ ուզում, ոչ ոտները կուզեմ, ոչ տոտիկները, ես աչիկներն եմ ուզում:

— Աչիկներն ինձ է տըլել տատիկը, քեզ չեմ տալ, գոչեց Վանին:

— Նազիկ, կուզե՞ս, կատարը դու վեր առ, տոտիկները ես կըվերցնեմ, ասեց Հոփսիկը:

— Ձեմ ուզում, ես աչիկներն եմ ուզում, պընդեց Նազիկը:

— Վանի, դու կատարը վերցրու, ես տոտիկները իսկ Նազիկը՝ աչիկները, խնդրեց Հոփսիկը, որ ամեն կերպ աշխատում էր հաշտութիւն ձգել:

— Ինչ եմ անում կատարը, տատիկը ում ինչ որ տըլել է, այն է նրանը, պնդեց Վանին:

— Ճշմարիտ է ասում Վանին, ամեն կողմից գոչեցին երեխէքը:

Նազիկը գոհ չմնաց և վէճը երկար շարունակեց. բայց տատիկը չէր լսում, նա գլուխը դրել էր բարձին ու քնել, էլ չէին կարող զարթեցնել. վեր կացան իրանք էլ մտան տեղները:

Միւս երեկոյին երեխէքը էլի հաւաքւեցին

տատիկի մօտ, որ լսեն հե-
քիաթի շարունակութիւնը:
Նա էլ սկսեց.

—Անցած զարնանը մեր
պարտիզի ծառի վրայ մի
սիրուն կրկու կար: Ես
նստած էի ծառի տակին,
և դուք մէկ-մէկ եկաք ինձ
մօտ:

Երբ որ Սուրիկը ներս
մտաւ, կրկուն կանչեց. —
ԿՆԼ-ԿՆԼ:

Եկաւ Արմիկը, կանչեց.

—ՊՆԼ-պՆԼ:

Եկաւ Արփիկը, կանչեց.

—ՏՈԼ-տՈԼ:

Եկաւ Հռիփսիկը, կան-
չեց. — ԻՆԼ-դՆԼ:

Եկաւ Վանին, ասեց. —
ԲՆԼ-բՆԼ:

Եկաւ Նազիկը, կրկուն
էլ ոչինչ չասեց, թըռաւ,
գնաց:

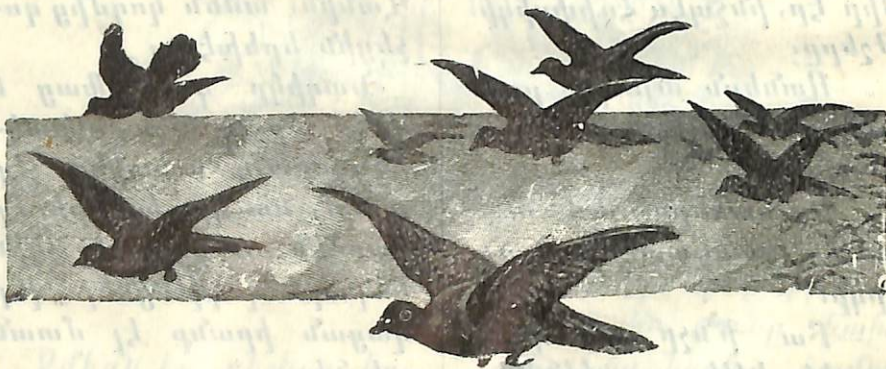
Օ՛խ, Օ՛խ, Նազիկ, Օ՛խ,

Օ՛խ, կրկուն քեզ համար
ոչինչ չի ասել... միաբե-
րան գոչեցին երեխէքը և
շրգըրեցին Նազիկին:

Նազիկը շատ նեղացաւ,
թէ ինչու կրկուն նրա հա-
մար ոչինչ չի ասել և ըս-
կըսեց լաց լինել:

Տատիկն ասեց. — Նազիկ
գիտե՞ս ինչու կրկուն քեզ
համար բան չասեց. — նա
վախեց քեզանից: Ինչ որ
ասէր, դու չըպիտի հաւա-
նէիր, ուրիշն էլ իրանը
քեզ չէր տալ, ինչպէս ան-
ցած երեկոյին:

— Տատիկ ջան, տատիկ,
որ մէկ էլ կրկուն գայ,
ասա՛ ինձ համար էլ մի
բան ասի. ինչ էլ որ ասի,
ես կընդունեմ, — աղաչեց
Նազիկը և այնուհետեւ շատ
խելօքացաւ:

Պ Ս Ա Կ Ն Ե Ր

Վ Ա Ր Դ

Վարդ ծաղկին լինինք նման
Եւ օրինակ հեղութեան.
Թող վարդը հանգստանայ
Մեր մատաղ սրտի վրայ:

Կ Ա Ղ Ն Ո Ի Ո Ս Տ

Կանաչ խոտը դաշտերի
Մեր սրտին է սիրելի
Թող ոստը կաղնի ծառին
Պսակ լինի մեր գլխին:

Մ Ա Ն Ո Ի Շ Ա Կ

Ազնիւ, սիրուն մանուշակ,
Համեստութեան օրինակ,
Տուր մեզ ծաղիկ գեղեցիկ,
Քո քնքոյշ հոտն անուշիկ:

Կանաչ կարմիր պսակին
Թող միանանք միասին,
Եւ յոյսներըս յաւիտեան
Մեզնից լինին անբաժան:

ՈՒԼԵՐՆ ՈՒ ԳՍՅԼԸ

Լինում է չի լինում՝
մի այժ. Այս այժը անտա-
ռումը մի տնակ է շինում
և իր փոքրիկ ուլերի հետ

բնակում նրանում: Ամեն
առաւօտ այժը դուրս էր
գնում արածելու, և զը-
նալուց առաջ ասում էր
ուլիկներին.

— Որդիք, դուռը պինդ
փակեցէք, հանգիստ կա-
ցէք, և դրսից ով որ գա-
լու լինի, դուռը բաց չա-
նէք: Իսկ դաշտից վերա-
դառնալիս պոզերով բա-
խում էր տնակի դուռը և
ասում:

Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալպըտուրիկ այծիկներ,
ելէք դուռը բաց արէք,
Բերաններդ թաց արէք,
ես ձեզ համար կուրծքս լի
կաթ եմ բերել իւղալի:

Ուլերը բաց են անում
դուռը, մայրը ծիծ է տա-
լիս նրանց, կրկին գնում
արածելու:

Այս ամենը տեսնում ու
լսում է գայլը: Նա մըտ-
քումը դնում է, որ ուլե-
րին խաբելով ներս մտնի
նրանց տնակը: Մի օր երբ
մայրը դուրսն է լինում,
գայլը գալիս է կամաց-
կամաց, թաթով զարկում
է դռներ:

Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալպըտուրիկ այծիկներ,

ելէք դուռը բաց արէք,
Բերաններդ թաց արէք,
ես ձեզ համար կուրծքս լի
կաթ եմ բերել իւղալի:

Ուլերը մի լաւ ականջ
են դնում և հասկանում
են, որ դուռը բախողը ի-
րանց մայրը չէ, և պա-
տասխանում են. — Դու մեր
մայրը չես, մեր մօր ձայնը
քաղցր է ու բարակ, իսկ
քո ձայնը հաստ է ու խռ-
պոտ. մեր մայրը դուռը
պոզերով է բախում, իսկ
դու չանգրտում ես ճան-
կերովը: Մի քիչ սպասիւր,
ահա մեր մայրը կը գայ,
քաջ Բօղարն էլ հետը:

Բօղար շան անունը որ
լսում է գայլը, իսկոյն հե-
ռանում է սուս ու փուս:

Ուլերի մայրը գալիս է,
գովում է ուլիկներին և
ասում. «Դուք լաւ էք ա-
րել, որդիք, որ դուռը բաց
չէք արել, եթէ ոչ՝ նա ձեզ
ամենքիդ էլ կուտէր»:

Կովը եկաւ տաւարիցը,
Կուրծք ու ծծեր կաթով լիքը.
«Հորթուկս ուր» է, նա բառանչեց,
Խեղճ պառաւին լացացրեց:

Մինչդեռ այսպէս պառաւ ու կով
Ողբում էին լաց ու կոծով,
Յանկարծ լսեց մի բարակ ձայն.
Կոփս իմացաւ, որ հորթն է այն:

Կովը վազեց բառանչելով,
Իսկ պառաւը տընքտընքալով,
Կորած հորթը մօրը գտաւ.
Լիք ծծերը բերանն առաւ:

Ծրծեց բոլոր կաթն ու տկզեց,
Ճանտիկինոջը բան չըթողեց,
Բայց պառաւը, այս անգամին
Սիրով ներեց չար հորթուկին:

Կ Ո Ր Ա Մ Հ Ո Ր Թ Ը

Չիւն էր գալիս փաթիլ-փաթիլ.
Հետն էլ անձրև կաթիլ-կաթիլ,
Այդ միջոցին մի պառաւ կին
Հորթ էր պտըում դաշտի միջին:

ԱՆՏԱՌԻ ՄԱՆՈՒԿԸ

1

Անտառի խորքում մի
ճօճ կար կապած և նրա
մէջ մի մանուկ դրած:
Լաց էր լինում մանուկը:
Մայր չըկար մօտը, որ

ծիծ տար, հայր չըկար,
որ պահպանէր: Անտառու-
մը մարդ չըկար:

Մի գլխաւ պախրակով
կաթնալից կրծքով եկաւ
ճօճի մօտ իր հորթուկի
հետ և տխուր ձայնով ե-
րեխին ասեց.

Սիրուն երեխայ,
Որք ես մնացել,
Քո անբախտ մօրը
գերի են տարել.
Նա գնաց, կորան,
էլ հետ չի գալու,
էլ ոչ մի անգամ
քեզ ծիծ չի տալու:
Նա քեզ փաթաթեց
լայն տերևներով,
Ճօճի մէջ կապեց,
«նանիկ» ասելով.
Նա լաց էր լինում
աղի արցունքով,
Իր վերջին նանիկն
ասում էր լալով.

«Մեծատերև
թաթաշոր,
«Մանրատերև
ոտաշոր,
«Քամին կանի՝
ժաժ կըտայ,
«Պախրէն կըգայ՝
ծիծ կըտայ»...

Ահա եկել եմ,
որ քեզ ծիծ տամ ես,
Պահեմ պահպանեմ
իմ հորթուկիս պէս:

2

Պախրան ծիծ տըլաւ ե-
րեխին, երեխան կշտա-
ցաւ ու քնեց: Պախրան
իր հորթին թողեց երեխի
մօտ, իսկ ինքը գնաց մօ-

տերքում արածելու, որ
կաթը շատացնի, և գայ
երկուսին էլ ծիծ տայ:
Հորթը մնաց երեխի մօտ,
օրօրեց նրան և նանիկ
ասեց. —

Նանիկ արա,
նանիկ, նանիկ.
Նանիկ արա,
սիրուն մանկիկ.

Ահա կըգայ իմ մայրիկը,
Կուրծք ու ծըծեր
Կաթով լիքը...

Ամեն գետնի
նա չի նստում,

Ամեն խոտից
չի արածում,
Նա չի խմում
ամեն ջրից,

Աղ չի լիզում
ամեն քարից.

Նա սարէսար
ման է գալիս,
Որք է գտնում,
ծիծ է տալիս.

Որտեղ որ է,
ահա կըգայ,
Ինձ էլ, քեզ էլ,
կուշտ ծիծ կըտայ.

Նանիկ արա,
նանիկ, նանիկ,
Նանիկ արա,
սիրուն բալիկ...

Պախրան կուրծքը լիքը
յետ դարձաւ արօտատե-
ղից և ծիծ տըլաւ երե-
խին էլ, հորթին էլ:

Ով որ տարով կրմեծա-
նայ, մեր երեխան օրով
մեծացաւ: Շատ չանցաւ,
նա դուրս եկաւ ճօճիցը,
մէկ օր չորեքթաթ տաւ,
միւս օրը ոտքի կանգնեց.
մի քանի անգամ սահեց,
վայր ընկաւ, բայց շուտով
ամրացաւ և սկսեց պախրի
հետեից վազըզել:

3

Մի թագաւոր որդի չու-
նէր. երագուն մն ասեցին.
«Թագաւոր, Աստուծ քեզ
մի որդի պիտի տայ ան-
տառի խորքումը»:

Մէկ անգամ այս անգա-
ւակ թագաւորը որսի գը-
նաց իր որսորդների հետ:
Շատ ման եկան, ոչինչ
չըգտան, բայց որ հասան
անտառի խորքը, այնտեղ
մի պախրի հետք գտան և
նրա մօտ երեխի ոտնա-
տեղեր:

Ամենքը մնացին զար-
մացած և չէին հաւատում
որ երեխի կրկնի ոտնա-
տեղերը. բայց թագաւորն
իսկոյն յիշեց իր երագը և
հրամայեց որսորդներին,
որ երեխի հետքը քշեն և
ուր որ լինի՝ գտնեն նը-
րան:

Որսորդները գնացին և
երկու ժամ չանցած, մի
սիրուն տղայ բերին թա-
գաւորի մօտ և պատմե-
ցին, թէ ինչպէս գտան
նրան պախրի ծիծը ծը-
ծելիս:

Թագաւորը շատ ուրա-
խացաւ, երեխին գրկեց,
համբուրեց և անունը դը-
րաւ Պախրատուր: Պախ-
րատուրը մեծացաւ թա-
գաւորի պալատումը, լաւ
ուսում առաւ, վերջը գա-
ռաւ թագաւոր և մեծ զօր-
քով գնաց իր մօրն աղա-
տեց գերութիւնից:

ՈՐԲԻ ՊԱՀՈՂՆ ԱՍՏԻՍԾ Է

Փայլուն արևը արդէն մայր մտաւ,
Հուսինն էլ շուտով գնաց թաք կացաւ,
Գիշերւայ մութը աշխարս պատեց
Եւ աշնանային ցուրտ քամին փչեց:
Ամեն մարդ քաշեց իր տունը մտաւ,
Ամեն երեխայ մօր գիրկն ընկաւ,

Միայն խեղճ որբը, որ չունէր հայր, մայր,
 Ոչ մի ազգական, ոչ քոյր ոչ եղբայր,
 Ոտքերը բոբիկ, տկոյր ու քաղցած,
 Մի տան պատի տակ մնաց կուշ եկած:
 Բարի տան-տէրը, վերեւից նայեց,
 Թշուառ որբիկին ներս հրաւիրեց,
 Եւ այնուհետեւ տարաբախտ տղան
 Ունէր իր համար տէր ու տիրական:

ԳԻՒԼՆԱԶ ՏԱՏԻ ԹՈՌՆԵՐԸ

Մէկ անգամ Գիւլնազ տատին շրջապատեցին իր թոռները և ստիպեցին, որ տատը թռչնիկներ շինէ նրանց:

Տառն էլ վեր առաւ փոքրիկներից մէկին, դրաւ ծնկան վրայ, երկու ձեռքերից բռնեց, և վեր ու վայր թափ տալով երգեց.

Ղո՛ւ—ղո՛ւ—ղո՛ւ
 ա՛ղո՛ւ—ղո՛ւ.

Նա՛կ, նա՛կ, ա—ղո՛ւ—
 նա՛կ, թը՛ռռռ...

Յետոյ մի ուրիշն ընկաւ տատիկի գերկը և ասեց.

—Տատիկ ջան, տատիկ, ինձ էլ մի կաշաղակ շինես...

Տատիկը նրան էլ դրաւ ծնկներին և առաջւան պէս երգեց.

Չա՛-չա՛—չա՛, կա՛—չա՛, չա՛
 Ղա՛կ, ղա՛կ կա—չա՛—
 —ղա՛կ, թը՛ռռռ...

—Տատիկ ջան, տատիկ, ինձ էլ մի ծիտիկ շինես, ասեց ամենից փոքրիկը:

Տատիկը նրան էլ վեր ու վայր թռցնելով երգեց.

Ծիտ եմ, ծիտ եմ,
 Ծըլլըլլում եմ,
 Ծիլ, ծիլ, ծիլ:

Ոստոստում եմ,
 Թռչկոտում եմ,
 Տիլ, տիլ, տիլ:

Արի, թեհիկ,
 արի, փետրիկ,
 Որ ես գառնամ.
 փոքրիկ ծիտիկ,
 Փոքրիկ ծիտիկ,
 պիծիկ—միծիկ,
 թը՛ռռռ...

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽԱՂ

Պ Ա Ռ Ա Ի Ը

Ջո՛ւ—Ղո՛ւ, Ղո՛ւ—Ղո՛ւ,

իմ վառիկներ,

Սիրուն ճուտեր,

հաւ մարիկներ,

Ոսկեփետուր աքլարիկներ,

Եկէք կերէք

ձեր հատիկներ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ

Չար փիսիկը մօտ է գալիս,

Սև ձագին է մտիկ տալիս.

Թաթը մեկնեց,

վզից բռնեց.

Աքաղաղներ,

հաւ մարիկներ,

Պահպանեցէք

ձեր ճուտիկներ:

ԱՔԱՂԱՂՆԵՐ

Հասէք, հասէք օգնեցէք,

Չար փիսիկին պատժեցէք:

Հ Ա Ի Ե Ր

Ժողովենք միանանք,

Չար փիսիկին վրայ տանք:

Բ Ո Ղ Ո Ր Ը

Տեսա՞ք, տեսա՞ք

ինչ եղաւ,

Գող կատուն որ

մեզ տեսաւ,

Խիստ վախեցաւ

ու փախաւ.

Ուրեմն ապրենք միասին,

Որ մօտ չըգայ թշնամին:

Ինչո՞ւ աքլարը կանգ-
 նած է բակում, պինդ—
 պինդ կանչում է իր կու-
 կուրիկուն.— Էնդուր որ
 վաղուց արևն է ծագել:
 Բայց ծոյլ երեխան քնից
 չի զարթել: Դեռ չի վեր

կացել, աղօթքն արել, դըպ-
րոցի դասը դեռ չի սովո-
րել: Կանչում է աքլարն
իր կուկուրիկուն, աղայոց
պարտքը միտներն է ձը-
գում:

ՀԱՐՍԻ ՀԱՇԻԻԸ

Երկուշաբթի հաց կը-
թըխեմ, երեքշաբթի լօշ
կըթըրջեմ, չորեքշաբթի
լւացք կանեմ, ուրբաթ
օրը պաս կըկենամ, շաբաթ
օրը ժամ կըգնամ, լոյս
կիրակի փռանց - փռանց՝
(հազիւհազ) կըզարդար-
ւիմ, կերթամ հօրանց:

ՉՈՐՍ ԵՂԱՆԱԿ

Մարտը տալիս է
ձնծաղիկ,
Ապրիլը կապոյտ
մանուշակ,
Մայիսին բացւում է
վարդը,
Սոխակը երգում անուշակ:
Յունիսը մեզ խոտ է
տալիս,
Իսկ յուլիսը առատ ցորեն,
Օգոստոսը տանձ ու խնձոր,
Եւ ուրիշ շատ հասուն
մրգեր.
Սեպտեմբերը մեզ տալիս է
Խաղողի բոլոր տեսակը,
Հոկտեմբերը կարմիր գինի,
Նոյեմբերը
բոխկն ու տակը:

Դեկտեմբերին
ձիւն է գալիս,
Յունւարին ծածկւում
սար ու ձոր,
Փետրւարին սկսում է
Փոփոխակի ցուրտ ու
տաք օր:

Ահա այսպէս բոլոր տարին
Թաւալում է

չորս շրջանում:

Այս պատճառով

չորս ժամանակ՝

Չորս եղանակ է
մեզ բերում:

ՏԱՐԻԱՅ ԱՄԻՍՆԵՐԸ

Յունւար, փետրւար,
մարտ, ապրիլ, մայիս, յու-
նիս, յուլիս, օգոստոս,
սեպտեմբեր, հոկտեմբեր:
Նոյեմբեր, դեկտեմբեր:

ԳԴԱԼ-ՓՈՆ

Ամառն էր: Հուճն ըն-
կել էր: Մէկ լօռեցի ու
մէկ աշտարակցի միասին
հունձ էին անում: Ճաշի
ժամանակ նրանց համար
մածուն բերին մի մեծ
մաթրաթով. բայց երկու
գդալի տեղ մէկն էին բե-
րել:

Երբ որ մածնի բրթու-
ճը պատրաստեցին, աշ-
տարակցին ասեց.

— Գդալը մէկ հատ է.
արի գդալ-փոխ անենք,
գդալ-փոխ ուտենք:

Հօռեցին չըհամաձայ-
նեց, ասեց.

— Թող ես գդալով ու-
տեմ, դու ձեռով կեր:

— Ոչ, պատասխանեց
աշտարակցին: Որովհետեւ
գդալ-փոխ չես ուզում,
արի մէկ բան ասեմ, այն-
պէս անենք: Ով որ մեզա-
նից եօթը գիւղի անուն
տայ վրայ-վրայ, շուտ
շուտ, գդալով նա ուտի:

— Հաւ. առաջ ես կա-
սեմ, ասեց լօռեցին ու
սկսեց:

— Հլէ, Հօ... ուի. հլէ,
Ու... զոն... լար...

Հօռեցին միայն երկու
գիւղի անուն տաւ, այն
էլ չըկարողացաւ շուտ-
շուտ ասել ու սուս կա-
ցաւ. յետոյ աշտարակցին
սկսեց և կարկուտով պէս
վրայ տըւաւ:

Ուշի—Ուշական

Փարպի—Բիւրական

Թալին—Թալիշ—

Մաստարա

Գդալի պոչը դէսն արաւ:

Ասեց ու գդալն առաւ
լօռեցու ձեռքիցը: Հօռե-
ցու բերանը ֆափ բաց.
բայց էլ ի՞նչ կարող էր ա-
նել. խաղը տանու էր
տըւել:

ԱՐՀԵՍՏ ԸՆՏՐՈՂ ՄԱՆՈՒԿԸ

Թորոսի որդին մի ծոյլ
տղայ էր, ոչ գիր էր սով-
րում և ոչ մի արհեստ:

— Ի՞նչ արհեստ սով-
րեմ.— փընթիփընթում էր
նա. կլեկշուկիւնը շատ
լաւ արհեստ է, բայց բո-
բիկ ոտքով ամանում
կանգնել, վրան պտըտել,
դա այնքան հեշտ չէ: Ա-
ւելի հեշտ է փուքսի փչե-
լը, բայց այդ իմ ձեռքում
երկար չեն թողնիլ: Վար-
պետ էլ դառնամ, ի՞նչ եմ
անելու. պէտք է մատնե-
րով փոքր ինչ բամբակով
տաք-տաք պղընծին աշա-
ղիք սեմ, ձեռքերս այրեմ:
Չէ, այդ իմ բան չէ:

— Դարբնի մօտ կեր-
թամ, այնտեղ էլ փուքս
կայ, ձմեռն էլ տաք է,
բայց մեծ ոյժ է պէտք
այդ գործի համար. ահա-
գին մուրճով երկաթը
ծեծել, որ նա տափակի,—
ես այդ չեմ անիլ, ինչ
կուզի լինի:

— Նալբանդը լաւ է: Մե-
խի ծայր սրել և պայտեր
շտկել, այդ շատ դժւար
չէ, բայց մէկ ամենի ձիու
ոտք բռնել, ծնկանը դնել
— երկիւղալի է. ձիու աքա-
ցին իմ ընկերներին ապտա-
կից թունդ է: Չէ, իմ

կարծիքով դա լաւ արհեստ չէ:

— Դերձակութիւնը մաքուր արհեստ է, լաւ միտք ընկաւ: Բայց ինչ եմ ասում. ամբողջ օրերով ծալպատիկ նստել, գլուխ քաշ գցած կարել ու կարել, ոչ խաղալ կընի և ոչ վազվըղել: Չէ դա էլ բան չէ:

— Ինչո՞ւ չըգնամ, որ մնաղիք դառնամ, բարձր պատերի ծայրերին կանգնեմ, այնտեղից կանչեմ:

— «Քար ու կիր տըւէք, աղիւս ձգեցէք»: Այսպէս կըգոռամ և կըհրամայեմ, որ աշխարհք տեսնի, թէ ես վարպետ եմ, գործս լաւ գիտեմ: Բայց վայ թէ յանկարծ այդ բարձր տեղից ոտքս սկըհի և թրբփալով ներքև գլորւիմ: Չէ, այդ հեշտ գործ չէ և ոչ իմ բանն է:

Երևի չըկայ այնպիսի արհեստ, որ ես հաւանեմ, գնամ սովորեմ: Թէ հիւսն դառնամ, ոտքս կըկտրեմ. կօշկակար դառնամ, ձեռքըս կըծակեմ. ոսկերիչ դառնամ, մատներս կայրեմ. թէ բրուտ դառնամ, ցեխ պիտի կոխ տամ. վարժարան գնամ, գիր

պիտի սովորեմ: Չէ իմ կարծիքով ամենից լաւ է՝ ոչինչ չըշինեմ, ոչինչ չըսովորեմ: Բայց այնուհետեւ ես ի՞նչ կըդառնամ:

ԾՈՅԼ ԱՂՋԻԿ

Բանն ի՞նչ կանեմ,
կեղտոտ է,
Բամբակը կորիզոտ է.
Մետաքս պիտի որ մանեմ,
Մաստակ պիտի որ ծամեմ,
Կտերը տիտիկ*) անեմ,
Անցնողին մտիկ անեմ,
Ուտեմ, խմեմ,
Մթնի, քնեմ:

ԱՏԱՄԸ ՓՈԽԱԾ

Ատամ, ատամ,
Իմ կաթնատամ,
Գնան բարով
Հարիւր տարով.
Իսկ դու արի՛
Գալդ բարի՛
Իմ նո՛ր ատամ.
Ես քեզ կըտամ
Հարիւր տարի
Հազար բարի—
Էլ դաւուրմա՛ն,
Էլ բաստուրմա՛ն
Չամչով փլա՛ւ,
Հնդու խուրմա,

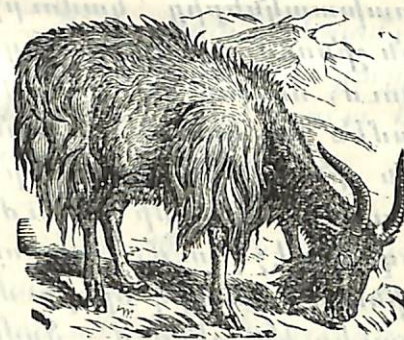
*) Կտերը տիտիկ անել — տանիքին — կտրին նստել:

Միշտ, ամեն օր,
Տանձ ու խնձոր,
Փստա՛, բաղա՛մ,
Էլ ո՞ր մէկի
Անունը տամ,
Ոսկի ատամ...

ՊԱՌԱՆՆ ՈՒ ԱՅԾԸ

Կար չըկար երբեմն
Մի աղքատ պառւիկ.
Ունէր մեր պառաւը
Կաթնատու այծիկ.
Չալիկ, մալիկ,
Կաթնատու այծիկ:
Պառաւը ձմեռը
Այծիկը պահեց,
Իր բերնի պատառը
Նըրա հետ կիսեց.
Միրով, յօժար
Նրա հետ կիսեց:
Երբ որ ձիւնը հալեց,
Բըսաւ կանաչ խոտ.
Պառաւն իր այծիկը
Դուրս տարաւ արօտ.
Ուրախ, զըլարթ
Դուրս տարաւ արօտ:
Թանձը մառախուղը
Գիտինը պատեց:
Պառաւի առջևից
Այծը կորցրեց:
Ափսո՛ս, ափսո՛ս,
Այծը կորցրեց:
Պառաւը լաց էլաւ,
Իսկ գայլը օռնաց,
Մոլորեա՛ծ այծիկը
Բարձր մըկըկաց.

Մըկը՛կ, մըկը՛կ,
Այծը մըկըկաց:
Գայլն իսկոյն մօտեցաւ,
Այծին շալակեց.
Պառաւը հետևից
Բարձրաձայն գոչեց.
«Հայ-հայ, վայ-վայ»,
Բարձրաձայն գոչեց:
Խեղճը մնաց կանգնած
Մի փունջ խոտ ձեռին,
Անմխիթար ձայնով
Կանչելով այծին.
«Ե՛կ—Ե՛կ, Ե՛կ—Ե՛կ»,
Կանչելով այծին:

ԾԱՌԵՐԻ ԳԱՆԳԱՏԸ

Մեր տըւած փայտից
կրակ են անում, տուն
տաքացնում, թոնիրը վա-
ռում, կերակուր եփում,
փափուկ հաց թխում, ու-
տում, կշտանում, բայց
մեզ չեն յիշում, մեզ չեն
պահպանում, այլ անգուլթ
կերպով մեզ կտորում
են, մեզ փշացնում, ոչըն-
չացնում:

Մեր գերաններից շինում են տներ, գոմեր, մարաքներ, ժամեր ու վանքեր. մեր տախտակներից յատակ, առաստաղ, աթոռ, պահարան, սեղան նստարան, դռն ու պատուհան, և այլ շատ տեսակ կահ ու կարասիք: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգուցի կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Մեր գերաններից ու տախտակներից կամուրջ են շինում՝ գետերից անցնում, սայլեր են շինում, ամեն ինչ կրում. գութան են շինում՝ հողերը հերկում. լուծ, սամի շինում՝ եզ, գոմէշ լծում. օրօրոց շինում՝ մանկիկ օրօրում. նաւեր են շինում՝ ծովի մէջ լողում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգուցի կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Ո՛վ չի տանձ կերել կամ կարմիր խնձոր. նուր ու սերկեիլ, կեռաս ու սալոր. դեղձ կարմրաթուշիկ, ծիրան անուշիկ. Հապա խաղողը... և քանի տեսակ. կանաչ ու կարմիր, թուխ-թուխ ու սիպ-

տակ, և այդ ամենը մարդիկ են ուտում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում:

Խելօք մանուկներ, դուք որ մեծանաք, մեզ խնայեցէք, մեզ պահպանեցէք և ձեր հանգերում և պարտեզներում ծառեր տընկեցէք:

Ծիծեռնակ

Խեղճ ծիծեռնակը ամբողջ ցերեկը չի հանգըտանում, այլ միշտ թռչելով, դէս-դէն ընկնելով՝ նիւթ է հաւաքում:

Նիւթ է հաւաքում, խոտ ու կաւ կրում, իր բունը շինում. բմբուլով լցնում, լաւ փափկացնում ու մէջը մտնում:

Մտնում է մէջը, երեք ձու ածում և երեք շաբաթ վրան թուխսնստում, ձագուկներ հանում:

Փափլիկ ձագերը դուրս եկան թէ չէ, մայրը թռչում է, դէս ու դէն ընկնում, մօեզներ բերում, նրանց կերակրում:

Մի քիչ ժամանակ որ անց է կենում, սիրուն ձագերը թևաւորւում են բնից դուրս թռչում և իրանց մօր հետ ճանապարհ

ընկնում, լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձորերի, մութ անտառների, բարձր սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու տեղ գնում:

Ձմեռն անցնում է, գարունը մտնում, մեր ծիծեռնակը էլի գալիս է, իր բունը գտնում, ճշում, ծրլւրում, քանդւածը շրտկում, կարկատում, շի-

ՄԵՂՈՒՆ ՈՒ ՄԱՐԴԸ

Մեղուն մէկ անգամ հարցրեց իր տիրոջը.

—Քո կենդանիներից որն է ամենից օգտակարը:

—Գիտեմ, դու երևի կարծում ես, թէ ամենից օգտակարը դու ես, բայց սխալում ես, պատասխանեց տէրը:

—Ի՞նչպէս, տէր, որն է այն կենդանին, որ ինձանից աւելի օգտակար է:

—Ոչխարը:

—Այդ հաշիւ չէ, տէր. ոչխարը իմ հասակակից չէ: Նա մի ահագին կենդանի է, իսկ ես մի միջատ եմ: Դու պէտք է ինձ իմ ընկերների հետ համեմատես:

նում, նոր ձւեր ածում, նոր ձագեր հանում, պահում մեծացնում, աշնան ժամանակ առաջւայ նման ճանապարհ ընկնում,— լայն-լայն դաշտերի խոր-խոր ձորերի, մութ անտառների, բարձր սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու տեղ գնում:

—Շատ բարի. շերամը քեզ պէս փոքր է, բայց քեզանից շատ օգուտ է տալիս:

—Շերամը որն է:

—Շերամն այն իմաստուն որդն է, որ մեզ համար աննման քնքոյշ մետաքս է շինում:

—Հա, իմացայ. այդ այն շատակեր ճիճուն չէ, որին անգաղար կերակրում էք թրթան տերևներով:

—Նա ինքն է:

Բայց գիտե՞ս, տէր, նրա չափ որ մեզ էլ կերակրէք, մենք մեղրի տեղ ոսկի կըշինենք ձեզ համար: Դուք ոչ մի կենդանի չունիք, որ իր կերակուրը մեզ նման ինքը լինի շի-

նելիս և ուրիշներին էլ բա-
ժին լինի տալիս: Այնպէս
չէ՞, պարոնս:

— Այո, այդ կողմանէ
դու ուղիղ ես. մենք դէպի
ձեզ շատ ապերախտ ենք,

որովհետեւ բոլորովին ան-
խնամ ենք թողնում ձեզ ..

— Մեղուն ուրախացաւ
տիրոջ պատասխանիցը և
թուաւ նստեց վարդենու
վրայ:

Մ Ե Ղ Ո Ւ

Ահա ծագեց արեգակը,

Ահա ծաղկեց մանուշակը.

Մեղուն թողեց իր փեթակը.

Տըզտըզալով, տըզտըզալով:

Մեղուն թռաւ ծաղկէ ծաղիկ.

Մեղր առաւ քաղցր անուշիկ

Անուշ մեղրը մանր տըզոց,

Իսկ չարերին կըճ ու խայթոց:

Կենդանիները վէճը

Եղը, կովը և շունը վի-
ճում էին միմեանց հետ և ա-
մեն մինը պնդում էր, թէ մեր
տէրը ամենից շատ ինձ է
սիրում:

— Ի հարկէ, նա ինձ ա-
մենքիցը շատ է սիրում, ա-
սում է եղը, և զիտէք ինչու
համար: Նրա համար, որ ես
եմ նրա արօրն ու տափանը
քաշում, ես եմ նրա համար
անտառից փայտ բերում: Նա

ինձ է լծում սայլում և իր ցո-
րենը տանում ջաղաց, այնտեղ
ալիւր շինում. յետոյ էլի ես
եմ տանում քաղաք, ուր նա
ծախում է այդ ալիւրը և իր
տան համար առուտուր ա-
նում, երեսանց համար հագ-
նելիք առնում: Ուրեմն, դուք
ինչ էք կարծում, ես որ չը-
լինէի, նա ի՞նչպէս կարող էր
ապրել:

— Այդ ճշմարիտ ես ա-
սում, ասեց կովը: Բայց մեր
տէրն ինձ ամենքիցը աւելի

որ սիրում է, այդ նրա հա-
մար է, որ նա իմանում է,
թէ քեզ նման աշխատասէր
ու ժրաջան եղնուկին ես եմ
պահել մեծացրել:

Այս մէկ: Մէկ էլ որ՝ նը-
րա գերգաստանը իմ կաթ-
նովս եմ պահում: Այն մա-
ծունն ու կարագը, այն սերն
ու կաթը, այն եղն ու պանի-
րը, այն տաք-տաք թանէ սպա-
սը, որ ամեն օր խըպշտում
են, հիւսնում տըւածն է: Տեսնում
էք ուրեմն, որ եթէ ես չըլինիմ,
բոլորը քաղցած կըկոտորէին:

— Դու էլ ես ճշմարիտ
ասում, սիրուն կովիկ, սկսեց
Շունը: Ո՞վ կարող է ուրա-
նալ քո լաւութիւնը: Շատ
անգամ ես ինքս էլ եմ մաս-
նակից լինում քո տըւած ա-
նուշ թանին: Մեր տանտիկի-
նը ամեն խնոցի հարելիս թա-
նիցն ինձ բաժին է տալիս:
Ով որ քո լաւութիւնն ուրա-
նայ, երկու աչքով կուրանայ:
Ես շատ երախտագէտ եմ, ոչ
ոքի լաւութիւնը չեմ կարող
ուրանալ: Բայց գիտէ՞ք ինչ
կայ: Դուք մի նեղանաք, որ
մեր տէրն ինձ ամենքիցը էլ
շատ է սիրում. դրան համար
մեծ պատճառ կայ, և տհա ա-
սեմ, թէ ի՞նչ է դրա պատ-
ճառը...

Եւ շունն սկսեց մէկ-մէկ
հաշուել, թէ ինքն ինչ ու ինչ
է անում:

Ասած է՝ շունը որ հա-
շել սկսի, էլ չի դադարիլ:
Այնքան հաշեց եզան ու կո-
վի հետ, որ տէրն իմացաւ,
զնաց նրանց մօտ, շան լեզ-
ւիցն ազատեց, ասելով. «Թող
տուր դրանց, Բողար, դու չը-
գիտես, որ ամենքն էլ ինձ
հարկաւոր էք, ոչ մէկդ միւսի
արածը չէք կարող անել. այդ
պատճառով ես ձեզ ամենքիդ
էլ սիրում եմ, դուք էլ սիրե-
ցէք միմեանց:

Մեղուն ու աղաւնին

1. Փ ո Ր Ճ ա ն ք

Ժրաջան Մեղուն ծաղկա-
լից դաշտում իր մեղրի հա-
մար նիւթ էր հաւաքում:
Արևի տակին շատ աշխատե-
լով, Մեղուն շատ յոգնեց և
խիստ ծարաւեց:

Նրանից մօտիկ մի փոքրիկ
լիճ կար. մօտեցաւ լճին,
վեր եկաւ ափին, որ քիչ ջուր
խմի, ծարաւը կտորի, նոր ուժ
ստանայ, թռչի տուն դնայ:
Հէնց որ կուացաւ, որ ջուր
կում անի, յանկարծ գլորեց,
ընկաւ ջրի մէջ: Նա շատ աշ-
խատեց, որ ցամաք դուրս
գայ, բայց մի փոքր ալիք նը-
րան ներս քաշեց, ափից հե-
ռացրեց:

Այսպէս խեղճ Մեղուն ցամաքից զրկւեց, ջրի երեսին թևերը փռեց և յոյսը կտրած՝ մնաց մեկնըւած:

2. Օ գ ն ու թ իւ ն.

Որտեղից որտեղ՝ օգնութեան հասաւ մի շատ բարեսիրտ սիրուն Աղանին: Բարի Աղանին մօտեցաւ լճին և նայեց տեսաւ մեր խեղճուկ Մեղուն՝ յուսահատ փռած ջրի երեսին: Իսկոյն շտապեց, մի տերև կտրեց և տարաւ Մեղւի առաջը ձգեց:

Մեղուն բարձրացաւ տերևի վրայ, խելքը ժողովեց, դէս ու դէն նայեց, որ տեսնի ով էր իր ազատողը, մահից փրկողը: Եւ տեսաւ իր մօտ բարի Աղանուն: Շատ նայեց վրան և ուզեց խօսել, Աղանուն գովել, շնորհակալ լինել: Բայց մեր բարեսիրտ սիրուն Աղանին շատ լաւ իմացաւ Մեղւի միտքը, և ոչինչ չուզեց լսել նրանից, այլ թռաւ ցնաց, որ ուրիշ տեղ էլ նոյն բարիքն անէ:

3. Երախտագիտութիւն.

Մի օր մեր Մեղուն նոյն դաշտի միջին մի սիրուն ծաղկից նիւթ էր ժողովում և տղազալով Աղանուն գո-

վում: Մեղւի հանդէպ, մի ծառի վրայ նստած ննջում էր ծանօթ Աղանին:

Հէնց այդ ժամանակ Մեղուն նկատեց, որ ահա մէկ մարդ, հրացանը ձեռին, մէջքը կռացրած, չար օձի նման սողում է սուս փռու դէպի Աղանին: Մեղուն հասկացաւ, որ դա չար մարդ է, անգութ որսորդ է, ուզում է սպանել անմեղ թռչունին՝ իր բարերարին: Եւ ճշմարիտ որ այդ էր այն մարդու չար նպատակը:

Որսորդը չոքեց, տեղը պնդացրեց և հրացանը երեսին բռնեց: Հէնց մօտը դրաւ կայծառի ոտքին և ուզեց քաշել, գործը վերջացնել, այդ իսկ ըոպէին կայծակի նման Մեղուն վրայ հասաւ և չար որսորդի ձեռքըն այնպէս խայթեց, որ նա վեր ցատկեց: Նրա հրացանը նշանից շեղեց և իր թնդիւնով անմեղ Աղանուն քնից զարթեցրեց ու տեղից թռուցրեց:

Այսպէս մեր Մեղուն իր բարերարին վերահաս մահից փրկեց, ազատեց:

Ինչ որ ցանես, այն կընճես, Արած լաւութիւնը չի կորչի:

Փոքրիկ գառը

Մի փոքրիկ գառ, ձիւնի նման մաքուր, սպիտակ, Մի օր ցնաց մօր հետ դաշտը, որ արածի. Դաշտ որ հասաւ, սկսեց թռչել քարերի տակ, էլ չէր ուզում փոքր միջոց հանգիստ նստի. Այս ու այն կողմ վազւազելով չափ էր ընկնում, թէ քար, թէ ժայռ, թէ փոս, թէ ձոր չէր հարցնում: — Ո՛րդեակ, հանդարտ, ձայն էր տալիս նրա մայրը. Զգո՛յշ կացիր, որդեակ, լսիր իմ խրատը: Բայց գառնուկը մօր ասածին ուշ չի դարձնում, Իր խաղալն ու վազւազելն է շարունակում: Եւ վերջապէս՝ երբ մօր խօսքին ականջ չարաւ, Սարի գլխին իր գօլթեան պատիժն առաւ. Մի մեծ քար կար այնտեղ ընկած, նրա ծայրում Մեր գառնուկը թռչկոտելով խաղ էր անում, Մէկ էլ յանկարծ նրա վրայից գլորեց, Ոտի մէկը տակովն էլաւ, կոտորեց:

Մեղուն ու հաւը

Հաւը Մեղւի վրայ ծիծաղելով՝ ասեց մէկ անգամ.

Ի՛նչ անշնորք ճանճ ես դու, ամբողջ օրը ծաղկից ծաղիկ ես թռչկոտում և ոչ մի բանի պէտք չես գալիս:

— Իսկ դու, Հաւիկ, մարիկ, ի՛նչ ես շինում, հարցրեց Մեղուն:

— Միթէ չըգիտես, թէ ի՛նչ եմ շինում ես. քեզ նման պարապ-սարապ չեմ տըզտըղում: Ես օրը մէկ ձու եմ ածում, մէկ ձու, գիտե՞ս մէկ ձուն քանիսն է:

— Գիտեմ, գիտեմ հաս-

կացայ: Բայց ես մինչև հիմա կարծել եմ, թէ դու օրը հարիւր ձու ես ածում:

— Ի՛նչպէս կարելի է օրը հարիւր ձու ածել, անխելք Մեղուն:

— Ապա եթէ քո ածածը ընդամենը մի ձու է, էլ ինչո՞ւ ես հարիւր անգամ կըրկչում, թէ հայ, հարայ լսեցէք, որ ես ձու եմ ածել: Իմ կարծիքով՝ այսքան կըրկչալուն մի ձուն շատ քիչ է: Այնպէս չէ, իմաստուն Հաւիկ մարիկ:

— Բայց դու ի՛նչ ես շինում, դու, որ իմ մի ձուն քիչ ես համարում:

— Ես ինչ որ շինում եմ, քեզ պէս կըրկչալով չեմ յայտնում ուրիշներին: Ես գլուխս քաշ գցած, մեղը եմ շինում: Գիտե՞ս ինչ է մեղը: Դա հաւի կերակուր չէ, քո խելքի բանը չէ, Հաւիկ մարիկ:

Բառախաղ

Պօղոսն ու Պետրոսը բառախաղի էին տալիս: Պօղոսը վարժած էր, իսկ Պետրոսը նոր էր սովորում:

Ահա թէ ինչպէս էին խաղում:

Պօղոս. Պետրոս, ասա՛ տունը:

Պետրոս. Տունը:

Պօղոս. Քեզ կծի շունը:

Պօղոս. Ասա՛ դուրը:

Պետրոս. Դուրը:

Պօղոս. Ընկնիս ջուրը:

Պօղոս. Ասա՛ պան:

Պետրոս. Պաս:

Պօղոս. Ուտես թանէ սպան:

Պետրոս. Էլ չեմ ասում. հի-

մա ես կհարցնեմ քեզ:

Պօղոս. Լաւ, հարցրու:

Պետրոս. Ասա՛ ծիտ:

Պօղոս. Ծիտ:

Պետրոս. ուտես մախոխ:

Պօղոս. Այդ չեղաւ, Պետրոս:

Ես ասում եմ ծիտ, դու ասում ես մախոխ. այդ ինչպէս կարելի է. տեսնում ես նման չեն: Դեռ սպասիր, էլի ես կըհարցնեմ—

Ասա՛ ծիտ է:

Պետրոս. ծիտ է:

Պօղոս. Պետրոսն անմիտ է:

Պետրոս. Է՛հ, էլ չեմ ասիլ, ես անմիտ չեմ:

Պօղոս. Լաւ, շարունակենք, էլ այդպէս չեմ ասիլ:

Ասա՛ հաւ է:

Պետրոս. Հաւ է:

Պօղոս. Պետրոսը լաւ է:

Պօղոս. Ասա՛ սանձ:

Պետրոս. Սանձ:

Պօղոս. Պետրոսն ուտի տանձ:

Պետրոս. Հիմա ես կըհարցընեմ: Ասա՛ սամի:

Պօղոս. Սամի:

Պետրոս. Շաքարը ծամի:

Պետրոս. Ասա՛ հաց:

Պօղոս. Հաց:

Պետրոս. Մի քիչ կաց:

Պօղոս. Է՛հ, բաւական է, դու լաւերը չես իմանում:

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ

Դաշտը սիրուն է դալար բոյսերով:
Եւ անուշահոտ գոյն-գոյն ծաղկներով:
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
Իր ուշիմ, խելօք, ժիր մանուկներով:

Սիրուն է ծառը կանաչ ճղներով.
Փունջ-փունջ կախուտած իր պտուղներով
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
Իր առաքինի խելօք սաներով:
Աստած, պահպանիր դու շատ օրերով
Մեր անդամատանը իր մշակներով,
Եւ մենք նրբանում գուլբինք, զարդարւինք
Գեղեցիկ ուսման գոյն-գոյն փունջերով:

Ոսկի և երկաթ

Ոսկին երկաթին անարգելով, բաց քան մէկ անգամ.
— Երանի գիտենամ, դու ինչացո՞ւ ես, որ մետաղների կարգն ես ընկել. քո սև ու ժանգոտ երեսովդ մարդու վրայ զգանք ես բերում: Նայի՛ր ինձ վրայ, տես՛ ինչպէս գեղեցիկ եմ փայլում, ինչպէս շողշողում: Նայի՛ր մեր սիրուն օրիորդների ու հարսների ականջներին ու մատներին, դու կըտեսնես իմ փառքն ու պատիւը. նայի՛ր նրանց ճակատների շաքերին, դու կըտեսնես իմ փայլն ու գեղեցկութիւնը: Չեմ հաշուում գինդերը, գընդասեղները. գիտեմ որ դու աշխարհն կոշտ ու կոպիտ ես, որ այդպէս քնքուշ բաների մասին ոչ ճաշակ ունիս, ոչ հասկացողութիւն:

Երկաթը պատասխանեց Ոսկուն.

— Ես չեմ ուրանում, Ոս-

կի աղա, որ դու գեղեցիկ ես ամեն բանի զարդն ու զարդարանքը. դու ես, գինդի շատ բարձր է, աղքատի բան չես, բայց ինչո՞ւ ես չափիցդ դուրս գողոզանում: Քո սիրուն օղակներդ ոչ ականջի խելքն են աւելացնում, ոչ մատներին ու կոններին զօրութիւն ու ժրութիւն են տալիս: Ճակատների փայլուն շաքերը գլխին խելք չեն տալիս. ոչ կուրծքերի նուրբ մանեակները սրտին գուլ ու խնամք:

Ի՞նչ ասեմ մեր օրիորդներին, որ քեզ այդ չափ պատիւ են տալիս, քեզ համար հաւում, մաշում ու բարակացաւ ընկնում: Իմ մի փոքրիկ ասեղը քո բոլոր զարդարանքներից աւելի է օգուտ տալիս: Գիտե՞ս, Ոսկի աղա, իմ փոքրիկ ասեղը քանի տուն է պահում, քանի որբի կերակրում: Իմ խոփն ու ձեռքը ամբողջ աշխարհին հաց են տալիս:

Մարդիկ ինչ որ շինում են
կամ պէտք է կտրեն, կամ
պէտք է ծեծեն, կամ պէտք է
խարտոցեն, կամ պէտք է կար-
կատեն: Իմ ուրազն ու կացինը
որ չըլինին, իմ դուռն ու շա-
ղափը, իմ սղոցն ու մուրճը, իմ

կտրիչն ու խարտոցը, էլ կարճ
էին մարդիկ քար քարի վրայ
դնել, փայտ փայտի վրայ:

Ահա այդպէս պարծեն-
կոտ ես դու, Ոսկի աղա, քո
փայլից կուրացած՝ ուրիշի
լաւութիւնը չես տեսնում:

Երգ պանդխտի

Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ,
Դու գարնան սիրուն թռչնակ,
Դէպի ուր, ինձ ասա,
Թռչում ես այդպէս արագ:
Ախ, թռիւր, ծիծեռնակ,
Ծնած տեղս՝ Աշտարակ,
Անդ շինիր քո բունը —
Հայրենի կտուրի տակ:
Անդ հեռու ալևոր
Հայր ունիմ սգաւոր,
Որ միակ իր որդուն
Սպասում է օրէցօր:
Երբ տեսնես դու նրան,
Ինձնից շատ բարեւ արա,
Ասա՝ թող նստի լայ
Իր անբախտ որդու վրայ:
Դու պատմիր, թէ ինչպէս
Աստ անտէր ու խեղճ եմ ես,
Միշտ լալով, ողբալով,
Կեանքս մաշել եղել կէս:
Ինձ համար ցերեկը
Մութ է շրջում արեգը,
Գիշերը թաց աչքիս
Բունը մօտ չի գալիս,
Շուտով սառ հողի տակ
Կը պարկեմ այստեղ մենակ,

Արշակի շարադրութիւնը

Երկար ժամանակ սպա-
սում էի, թէ երբ պէտք է ինձ
ուսումնարան տանեն: Ու-
սումնարանի մօտովն անցնե-
լիս՝ որ լսում էի աշակերտ-
ների երգելու ձայնը, սիրտս
մի ուրիշ կերպ էր դառնում,
մտքումս ասում էի, ախ, երբ
կըլինի, որ ես էլ սրանց մէջը
լինեմ, սրանց պէս կարդամ,
սրանց պէս երգեմ, սրանց
հետ խաղամ. արդեօք կար-
ժանանամ այդ օրին:

Վերջապէս փափագիս հա-
սայ. հայրիկս մի առաւօտ
յայտնեց, թէ երկուշաբթի օրը
քեզ տանելու էմ ուսումնա-
րան և այսօր պէտք է գնամ քո
ուսման պիտոյքներն առնեմ:
Այն օրը էլ ես հաց չըկերայ
չափազանց ուրախութիւնիցս:

Երեկոյին հայրս եկաւ
տուն: Ինչ ասես որ չէր ա-
ռել ինձ համար. — թուղթ, թա-
նաք, թանաքաման, դասա-
դիրք, տեսակ-տեսակ զրչա-

կութեր, մատիտներ, տետ-
րակներ: Բոլորը ջուլ-ջուլ թըղ-
թերում փաթաթեցի ու դրի
պահարանումս, մինչև հասաւ
երկուշաբթին՝ ուսումնարան
գնալուս օրը.

Նոր տարի

Ահա հասաւ նոր տարի,
Հետը բերաւ նոր բարի,
Մանր տղոց ուրախ օր,
Բարի դաւակ հօրն ու մօր:

Մանր տղայք են ուրախ
Ունին կաղին գօգինաղ,
Սալորի չոր, չամիչ, թուղ,
Փշատ, ունաք և ընկուղ:

Մանր տղայք, չըմոռնաք,
Աշխարհումս չէք մենակ.
Ուրիշ շատ խեղճ տղայք կան
Աղքատ ու անօգնական:

Նրանք հայր ու մայր չունեն
Սև չոր հացի կարօտ են,
«Աղքատներին ողորմած
եղէք», կասէ ձեզ Աստուած:

ԱՌԱՒՈՏԻԱՅ ԱՂՕԹՔ

Ո՛վ Տէր մեր գթոտ, Դու լոյս առաւօտ,
Ծագիր և մեզ մօտ Քո լոյսդ անաղօտ:
Թող լուսաւորւին մեր միտքն ու հոգին,
Որ քո լոյս անւան լինինք փառաբան:

Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն.

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն Քո,
եկեսցէ արքայութիւն Քո, եղիցին կամք Քո որպէս
յերկինս և յերկրի: Զհաց մեր հանապազօրդ տուր մեզ
այսօր. թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք
մերոց պարտապանաց. և մի տանիր զմեզ ի փորձու-
թիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ. զի Քո է արքայութիւն
և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ

Հայր մեր երկնաւոր, Հայր ամեն մարդի,
Դու ինձ ամեն օր տաս հաղար բարի—
Կեանք, լոյս, կերակուր, հայր ու քաղցրիկ մայր,
Մեծ ու փոքրիկ քոյր, անուշիկ եղբայր:
Իսկ ես ի՞նչ ունիմ որ ինչ տամ Քեզի.
Առջևդ կընկնիմ, կենամ աղօթքի—
«Շնորհ տուր ինձ, որ ծնողներիս,
Վարժապետներիս և իմ մեծերիս
Լինիմ սիրելի, իսկ Քեզ՝ հաճելի»:

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆԻ ԳՐԳԵՐԸ

Աւսումն Մայրենի Լեզուի ա. տարի «Պատկերա- ւոր այբբենարանով»	20 կ.
Աւսումն Մայրենի Լեզուի բ. տարի	40 »
Աւսումն Մայրենի Լեզուի երրորդ դիրք	70 »
Աւսումն Մայրենի Լեզուի չորրորդ դիրք	90 »

ԳԼԽԱՎՈՐ ՊԱՆԴՈՍԸ ԳՏԵՒՈՒՄ Է՝

ԹԻՖԼԻՍ «Գիր» գրախճառատնոցում:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0243084

7766